

условных знаков; атрибуты власти окружного в округе такие же как и сотника в сотне.

Два или три окружных, согласно с местными обстоятельствами и мнением, отделения городского составляют отделение, во главе которого находится начальник, получающий приказание от городского отделения посредством агентов комитета. Начальник отделения занимается по преимуществу поведением дел в округе и распространением военного искусства. Атрибуты его власти в округе, такие же, как и окружного в округе.

Власть над начальниками отделений в Варшаве поручена городскому отделению, которое состоит из трех членов комитета. Городской отделитель наблюдает за городом и частью общины организации; докладывает комитету и от него получает инструкции, которыми исполняются с аккуратностью и без всяких уклонений. Начальники города могут быть уволены комитетом.

В провинции организация вводится теми же способами, с той только разницей, что место сотника занимает окружной; власть его распространяется над частью округа. Место окружного занимает начальник уезда, а вместо городского отделения назначается начальник воеводства и совет, из двух или нескольких начальников уезда. Начальник воеводства сносится с комитетом и получает от него приказание через агента.

В провинциях отделения от Варшавы, именно в Литве, Руси, Галиции и княжестве Познанском, будет учреждена такая же организация с комитетами провинциальными народными, которые будут управлять организацией в провинции и находиться в постоянном сношении с центральным комитетом в Варшаве, и от него будут получать приказания.

Народный комитет эмиграции состоит под властью народного центрального комитета, вводит организацию в эмиграцию и ее управление; кроме того занимается изданием польской газеты, действующей на митингах Европы о польском деле и наблюдает за всеми делами для освобождения народов, отдает отчеты об этом центральному комитету. Военный комитет, не находясь в зависимости от центрального комитета, сносится с ним и получает от него сигналы, пока находится в Польше, и в главных направлениях записывает от центрального комитета; центральный комитет находится в Варшаве и соединяет в себе всю власть над организацией. Она имеет характер власти неограниченной, и в своих поступках никому не дает отчета. Она может быть устранена только по большому большинству голосов членов комитета. Всякий ропот на его власть будет признан неважным.

Центральный народный комитет состоит из семи членов, которых сам комитет выбирает и устраняет большинством голосов. В случае арестованного одного или нескольких членов, остальные выбирают недостающее число членов, имея в виду преимущественно силу характера, ум и революционное настроение новых членов. При выборах присутствует регулятор.

Центральный народный комитет разделяется на отделения:

- 1) Дель города Варшавы.
- 2) Дель провинций.
- 3) Сношений с заграницей.
- 4) Полиции, к которой принадлежит контроль над всеми делами в народе.
- 5) Отделение финансов.

Кроме того центральный комитет в отделение заграничных сношений принадлежит отделение прессы, которая находится в его ведении и чрез которую он управляет публичным мнением; кроме того комитет будет стараться об учреждении в Польше почты. Каждый член комитета поочередно дежурит; место его пребывания известно только городскому отделению, начальникам отделений и постоянным агентам. Постоянные агенты находятся в провинции и за границей; кроме того каждый из членов имеет при себе двух агентов-помощников.

В исполнение своей неограниченной власти, центральный комитет, за проступки своих подчиненных начальников, в сношении с комитетом, или против направления организации, дает отставку или обращается в суд, призывает их на оправдание.

Члены центрального комитета торжественно присягают в священстве, в секретности, в действии комитета и в общности организации, как во время состояния в комитет, так и по выходе из оного. Комитет назначает время революции, ее план, назначает военного начальника в Польшу и временное управление, а с началом действия революции комитет и народная организация распускаются.

Дань в Варшаве 24-го июля 1862 года.

Дело политического преступника Яна Ржонца.

3 (15) августа, когда начальник граф Велопольский с своей супругой, в 7 1/2 часов вечера бхали по Уjazdowskiej аллее в Бельведер. Какой-то незнакомец, как поэт описывает, Ян Ржонца, одетый в оловянную Швейцарскую шинель, в которой сидел в уяздовского госпиталя публичной, бросился к экипажу, схватил одной рукой за экипаж, а в другой держал, большой кинжал, намереваясь поразить им графа. Сидевший на козлах кучер, увидев возмущения человека, державшего в обеих руках обнаженный кинжал, ударил его бичом по голове, отчего тот пошатнулся, но в ту же минуту оправился и предпринимал совершить покушение, в это время граф успел вынуть из кармана пистолет и навести его на злодея; испуганный Ржонца бросился бежать. Находящийся сзади в другом экипаже сын графа, Иосиф, вместе с своим слугою Александром Канским, заметив произведенное этим случаем замешательство, успели прибавить на место происшествия, и вместе с упомянутым кучером Яном Велопольским, бросились на погоню за уходящим; когда же бжавший за ними граф крикнул, что будет стрелять, то Ржонца бросил кинжал, а граф с помощью Александра Канского, полицейских и лиц гуляющих схватил его и представил в канцелярию IX округа.

По показаниям маркиза, свидетелями этого прои-

шествия были: сын его, кучер Ян Велопольский и слуги Александр Канский и Франц Возняк; последний во время происшествия сидел на козлах.

На предложенные в полицию вопросы Ржонца отвечал, что кинжал куплен им назад тому три дня, т. е. 31-го июля (12-го августа) у неизвестного ему человека (линейный казак, на Замковой Террасе за 2 зл. и несколько грошей (около 35 к.), и что взял его с собой 3-го (15-го августа) в 4 часа пополудни, без ведома своих товарищей, он отправился в Уjazdowską аллею, где, заметив проезжавшего графа Велопольского, он обнажил и бросился к экипажу, с намерением убить графа; но когда это намерение ему не удалось, он искал спасения в бегстве, но был схвачен неизвестными ему лицами. Намерение убить графа Велопольского он предпринял с целью быть арестованным подобно Рыльцу, и таким образом избавиться от уплаты матери в мотель за заработанных денег. О недоразумении, как он был между ними и матерью, он никому не говорил, и знает об этом только Новинский и Высоцкий, жившие с ним в одной квартире.

На вопрос, зачем он имел в кармане фуражку, будучи в шляпе, отвечал, что взял ее для того, чтобы в случае удавшегося покушения, замкнуть ее шляпу и таким образом легче скрыться.

По представлении в канцелярию Ржонца заболел; признанный главным доктором Александровского военного госпиталя сказал, что состояние здоровья Ржонца не дозволяет приступить сейчас же к суду. Вследствие этого его позвали в составление протокола только на другой день, т. е. 4-го (16-го) августа, а тем временем приступили к осмотру кинжала и допросам свидетелей.

По осмотру кинжала, найденного у Ржонца, оказалось, что он был покрыт какой-то массой; опыты, произведенные сперва в варшавском, александровском госпитале, потом в лаборатории в медицинско-хирургической академии, убедили, что кинжал был покрыт раствором стрихнина, который, быть может, был кинжал и дан в количестве одного грама двум-трехмиллионной дозой секунды стрихнина, начиная с двенадцатой секунды, а через секунду человек погиб с публичной похорон.

По произведенному, совместно с врачом Царетва, химическому анализу оказалось, что масса, которой покрыт был кинжал, заключала в себе стрихнин и, следовательно, действующий и производящий скорую смерть, но какое именно количество стрихнина, для того, чтобы отравить человека, совет врачей не определял, упоминал только, что если бы произведенным на животных опытам, можно полагать, что он скорее действует при введении его в человеческий организм, посредством острого орудия, нежели по приятию его в желудок.

Призванный следственной комиссией сын маркиза, граф Иосиф Велопольский, показал, что в 3-м (15-го) августа, в 7 часов утра, он, будучи недалеко от Швейцарской долины, сперва услышал шум, а потом увидел, что незнакомец, он человек, как поэт описывает, Ян Ржонца, бросился к экипажу, в котором находился его отец, но получил от кучера удар бичем, он бросился бежать. Тогда граф вместе с своим слугою и кучером погнался за ним, прибавляя на помощь гуляющих и давая сигналы свистами. Наконец, когда один из гуляющих, почетный советник Кутнер, вступил в его дорогу, хотевший схватить его, тогда Ржонца, захватившись на него кинжалом, продолжал бежать. В это время граф, вынув из кармана пистолет, не переставая преследовать преступника, кричал, что выстрелит в него. Ржонца, находясь уже в устье Швейцарской долины, сперва кинжал, потом и ножом, не переставая уходить, но наконец, увидев напротив него чиновника телеграфной станции, Невы, схватил его. Приведенный к экипажу, в котором находился маркиз, на предложенный ему маркизом вопрос, Ты хотел меня убить? и что побуждал тебя к тому? Ржонца отвечал: Так, последние генерал, я хотел его убить с отчаянием. Когда Ржонца вел в полицию, граф Велопольский спросил его: Кого он имел намерение убить? Все равно, князя или графа Велопольского или какого-нибудь другого генерала, лишь бы только попасть в тюрьму и таким образом освободиться от неприятностей, каких доставляет ему мать; потом, когда граф сказал ему, что выстрелит в него в случае, он захочет бежать, он отвечал, что не уйдет, потому что он польский дворянин. Нападения граф Иосиф Велопольский не видел, но слуга его заметил, как злодей блеснул кинжалом позади головы маркиза, равно как и то, что шляпа на голове маркиза пошатнулась.

Затем призываемые в комиссию показали под присягой: Александр Канский, слуга графа Иосифа Велопольского, что будучи во время происшествия на козлах экипажа своего барина, бхавшего за экипажем маркиза, видел, что какой-то молодой человек, вышедший из толпы гуляющих публичной, в одно мгновение бросился к маркизу Велопольскому, сдвинув с левой стороны, и схватившись левой рукой за экипаж, правой, вооруженную кинжалом, поднял вверх с намерением нанести удар в голову маркиза, но промахнувшись, задел только по шляпе и единично в глаза маркиза. Промаш, произшедший оттого, что в то время, когда злодей приближался к экипажу, кучер ударил его бичом по голове, после чего он отскочил назад и бросился бежать в сторону; был погоня за ним погнался: сын маркиза Канский, и кучер Велопольский; в то время, когда какой-то чиновник хотевший задержать уходящего, он замкнул кинжалом, но когда он бросил кинжал, его догнали и схватили.

На вопрос маркиза Велопольского, Ржонца действительно отвечал, что рхнулся на это с отчаянием.

Кучер Ян Велопольский показал, что увидев незнакомого человека, бросившегося к экипажу, с обнаженным кинжалом, он ударил его по голове бичем, но, не смотря на это, он замкнул кинжалом, но не попал. Когда же Велопольский, отдав вождю сидевшему с ним на козлах слуге графа, сам сбежал, и задержан. Кроме того, подтверждая показание маркиза и слуги Канского, Велопольский прибавил, что

през них рзяди тсяцем лудз. Окргегово назначуа Wydział miejski, а потврдзаа Комитет Centralny lub prowincjonalny. Дымсье дже му з powodów wyżej wskazanych. Окргегово одбира розказы од Wydziałowego i Wydziału miejskiego, przez agenta stale i umyślnie do niego wysyłanego. Окргегово склада codziennie raport wydziałowemu o stanie Okręgu i pilnie indywiduálně niebezpiecznych dla organizacji. Raporty i rozkazy podawane są ustnie, lub przez umówione znaki. Atrybucje Okręgowego w Okręgu, są takie same jak setnika w setce.

Два lub trzy Okręgi, stosownie do miejscowych okoliczności i uznania Wydziału miejskiego, stanowią wydział, na którego czele stojący Wydziałowy, odbierać będzie rozkazy od Wydziału miejskiego wprost lub za pośrednictwem agentów Komitetu. Wydziałowy zajmuje się głównie kontrolowaniem Okręgowych i rozpowszechnieniem ćwiczeń wojskowych. Atrybucje jego władzy w wydziale, są takie same jak Okręgowego w Okręgu.

Władza nad Wydziałowymi w całej Warszawie, oddana jest Wydziałowi miejskiemu, który składa się z trzech członków Komitetu. Wydział miejski czuwa nad miastem i całą gminą organizacji. Składa raporty komitetowi i odbiera od niego instrukcje, które pilnie bez żadnych zboczzeń wykonywa. Naczelnik miasta usunięty być może przez Komitet.

Na prowincji w ten sam sposób przeprowadza się organizacja z różnicą, że setnika zastępuje okręgowy, którego władza nad terytorjum całego Okręgu się rozciąga. Окргегово заа заступе нaczelnik powiatu, а Wydział miejski — Naczelnik wojewódzki i Rada, która dobierze sobie w liczbie dwóch lub jednego Naczelnika powiatowego. Naczelnik wojewódzki komunikuje się sam lub odbiera rozkazy przez stalego agenta od Komitetu.

W prowincjach dalszych od Warszawy, jak na Litwie, Rusi, Galicji i w Poznańskim, zaprowadzona być ma taka sama organizacja z komitetami prowincjonalnymi narodowymi, które rządzą całą organizacją w prowincji i zostają przez stałych agentów w ciągłych porozumieniach z Komitetem Centralnym w Warszawie i od niego porządzenia odbierają.

Комитет народowy emigracyjny, pozostaje pod władzą Komitetu Narodowego Centralnego, przeprowadza organizację narodową w emigracji i rządzi nią, zajmując się przez tego wydawaniem pisma Polskiego w emigracji, oddziaływając korzystnie na opinie Europy dla sprawy Polaków i czuwa nad wszystkimi ustulowaniami podzwignięcia ludów. O stanie Europy zdaje Komitetowi Centralnemu sprawozdania.

Комитет воєсковый, zachowując się autonomicznie względem Komitetu Centralnego, przez dwóch członków delegatów wojskowych i cywilnych komunikuje się z nim, odbiera hasła i insynuacje, dopóki znajduje się w Polsce, w głównym kierunku czyni się zależnym od Komitetu Centralnego Narodowego.

Комитет Centralny Narodowy rezyduje w Warszawie i skupia w sobie całą władzę nad organizacją. Ma on charakter władzy nieograniczonej, z której nikomu sprząwowania nie wolno, ani też domniemania, że swych czynów nie zdaje. Usunięciem być może tylko za zgodą większości głosów Komitetu. Wszelki rękosz przeciw jego władzy, uznany będzie za bezskuteczny i nielegalizujący nowego polecenia rzeczy.

Комитет Centralny Narodowy, składa się z siedmiu członków, których sam Komitet wybiera i usuną. Wiek szóstości głosów. W razie aresztowania jednego lub kilku członków, pozostali dobierają brakujące liczbe członków, mając głównie na uwadze się charakteru, rozum i ułożenie powstanie nowych członków. Uchwały następują większością głosów. Przyjmuje na posiedzeniu Regulamin i insynuacje, dopóki znajduje się w Polsce, w głównym kierunku czyni się zależnym od Komitetu Centralnego Narodowego.

Комитет Centralny Narodowy dzieli się na wydziały: 1. Interesów miasta Warszawy, 2. Interesów prowincji, 3. Stosunków zagranicznych, 4. Polityki, 5. Polityki przez którą rozciąga najskrupulatniejszą kontrolę nad najazdem i wszelkimi działaniami w narodzie, 6. Wydział Skarbu, 7. Wydział Wojskowy, 8. Wydział Cywilny, 9. Wydział Finansowy, 10. Wydział Pracy, 11. Wydział Sądowy, 12. Wydział Wykonawczy, 13. Wydział Wykonawczy, 14. Wydział Wykonawczy, 15. Wydział Wykonawczy, 16. Wydział Wykonawczy, 17. Wydział Wykonawczy, 18. Wydział Wykonawczy, 19. Wydział Wykonawczy, 20. Wydział Wykonawczy, 21. Wydział Wykonawczy, 22. Wydział Wykonawczy, 23. Wydział Wykonawczy, 24. Wydział Wykonawczy, 25. Wydział Wykonawczy, 26. Wydział Wykonawczy, 27. Wydział Wykonawczy, 28. Wydział Wykonawczy, 29. Wydział Wykonawczy, 30. Wydział Wykonawczy, 31. Wydział Wykonawczy, 32. Wydział Wykonawczy, 33. Wydział Wykonawczy, 34. Wydział Wykonawczy, 35. Wydział Wykonawczy, 36. Wydział Wykonawczy, 37. Wydział Wykonawczy, 38. Wydział Wykonawczy, 39. Wydział Wykonawczy, 40. Wydział Wykonawczy, 41. Wydział Wykonawczy, 42. Wydział Wykonawczy, 43. Wydział Wykonawczy, 44. Wydział Wykonawczy, 45. Wydział Wykonawczy, 46. Wydział Wykonawczy, 47. Wydział Wykonawczy, 48. Wydział Wykonawczy, 49. Wydział Wykonawczy, 50. Wydział Wykonawczy, 51. Wydział Wykonawczy, 52. Wydział Wykonawczy, 53. Wydział Wykonawczy, 54. Wydział Wykonawczy, 55. Wydział Wykonawczy, 56. Wydział Wykonawczy, 57. Wydział Wykonawczy, 58. Wydział Wykonawczy, 59. Wydział Wykonawczy, 60. Wydział Wykonawczy, 61. Wydział Wykonawczy, 62. Wydział Wykonawczy, 63. Wydział Wykonawczy, 64. Wydział Wykonawczy, 65. Wydział Wykonawczy, 66. Wydział Wykonawczy, 67. Wydział Wykonawczy, 68. Wydział Wykonawczy, 69. Wydział Wykonawczy, 70. Wydział Wykonawczy, 71. Wydział Wykonawczy, 72. Wydział Wykonawczy, 73. Wydział Wykonawczy, 74. Wydział Wykonawczy, 75. Wydział Wykonawczy, 76. Wydział Wykonawczy, 77. Wydział Wykonawczy, 78. Wydział Wykonawczy, 79. Wydział Wykonawczy, 80. Wydział Wykonawczy, 81. Wydział Wykonawczy, 82. Wydział Wykonawczy, 83. Wydział Wykonawczy, 84. Wydział Wykonawczy, 85. Wydział Wykonawczy, 86. Wydział Wykonawczy, 87. Wydział Wykonawczy, 88. Wydział Wykonawczy, 89. Wydział Wykonawczy, 90. Wydział Wykonawczy, 91. Wydział Wykonawczy, 92. Wydział Wykonawczy, 93. Wydział Wykonawczy, 94. Wydział Wykonawczy, 95. Wydział Wykonawczy, 96. Wydział Wykonawczy, 97. Wydział Wykonawczy, 98. Wydział Wykonawczy, 99. Wydział Wykonawczy, 100. Wydział Wykonawczy, 101. Wydział Wykonawczy, 102. Wydział Wykonawczy, 103. Wydział Wykonawczy, 104. Wydział Wykonawczy, 105. Wydział Wykonawczy, 106. Wydział Wykonawczy, 107. Wydział Wykonawczy, 108. Wydział Wykonawczy, 109. Wydział Wykonawczy, 110. Wydział Wykonawczy, 111. Wydział Wykonawczy, 112. Wydział Wykonawczy, 113. Wydział Wykonawczy, 114. Wydział Wykonawczy, 115. Wydział Wykonawczy, 116. Wydział Wykonawczy, 117. Wydział Wykonawczy, 118. Wydział Wykonawczy, 119. Wydział Wykonawczy, 120. Wydział Wykonawczy, 121. Wydział Wykonawczy, 122. Wydział Wykonawczy, 123. Wydział Wykonawczy, 124. Wydział Wykonawczy, 125. Wydział Wykonawczy, 126. Wydział Wykonawczy, 127. Wydział Wykonawczy, 128. Wydział Wykonawczy, 129. Wydział Wykonawczy, 130. Wydział Wykonawczy, 131. Wydział Wykonawczy, 132. Wydział Wykonawczy, 133. Wydział Wykonawczy, 134. Wydział Wykonawczy, 135. Wydział Wykonawczy, 136. Wydział Wykonawczy, 137. Wydział Wykonawczy, 138. Wydział Wykonawczy, 139. Wydział Wykonawczy, 140. Wydział Wykonawczy, 141. Wydział Wykonawczy, 142. Wydział Wykonawczy, 143. Wydział Wykonawczy, 144. Wydział Wykonawczy, 145. Wydział Wykonawczy, 146. Wydział Wykonawczy, 147. Wydział Wykonawczy, 148. Wydział Wykonawczy, 149. Wydział Wykonawczy, 150. Wydział Wykonawczy, 151. Wydział Wykonawczy, 152. Wydział Wykonawczy, 153. Wydział Wykonawczy, 154. Wydział Wykonawczy, 155. Wydział Wykonawczy, 156. Wydział Wykonawczy, 157. Wydział Wykonawczy, 158. Wydział Wykonawczy, 159. Wydział Wykonawczy, 160. Wydział Wykonawczy, 161. Wydział Wykonawczy, 162. Wydział Wykonawczy, 163. Wydział Wykonawczy, 164. Wydział Wykonawczy, 165. Wydział Wykonawczy, 166. Wydział Wykonawczy, 167. Wydział Wykonawczy, 168. Wydział Wykonawczy, 169. Wydział Wykonawczy, 170. Wydział Wykonawczy, 171. Wydział Wykonawczy, 172. Wydział Wykonawczy, 173. Wydział Wykonawczy, 174. Wydział Wykonawczy, 175. Wydział Wykonawczy, 176. Wydział Wykonawczy, 177. Wydział Wykonawczy, 178. Wydział Wykonawczy, 179. Wydział Wykonawczy, 180. Wydział Wykonawczy, 181. Wydział Wykonawczy, 182. Wydział Wykonawczy, 183. Wydział Wykonawczy, 184. Wydział Wykonawczy, 185. Wydział Wykonawczy, 186. Wydział Wykonawczy, 187. Wydział Wykonawczy, 188. Wydział Wykonawczy, 189. Wydział Wykonawczy, 190. Wydział Wykonawczy, 191. Wydział Wykonawczy, 192. Wydział Wykonawczy, 193. Wydział Wykonawczy, 194. Wydział Wykonawczy, 195. Wydział Wykonawczy, 196. Wydział Wykonawczy, 197. Wydział Wykonawczy, 198. Wydział Wykonawczy, 199. Wydział Wykonawczy, 200. Wydział Wykonawczy, 201. Wydział Wykonawczy, 202. Wydział Wykonawczy, 203. Wydział Wykonawczy, 204. Wydział Wykonawczy, 205. Wydział Wykonawczy, 206. Wydział Wykonawczy, 207. Wydział Wykonawczy, 208. Wydział Wykonawczy, 209. Wydział Wykonawczy, 210. Wydział Wykonawczy, 211. Wydział Wykonawczy, 212. Wydział Wykonawczy, 213. Wydział Wykonawczy, 214. Wydział Wykonawczy, 215. Wydział Wykonawczy, 216. Wydział Wykonawczy, 217. Wydział Wykonawczy, 218. Wydział Wykonawczy, 219. Wydział Wykonawczy, 220. Wydział Wykonawczy, 221. Wydział Wykonawczy, 222. Wydział Wykonawczy, 223. Wydział Wykonawczy, 224. Wydział Wykonawczy, 225. Wydział Wykonawczy, 226. Wydział Wykonawczy, 227. Wydział Wykonawczy, 228. Wydział Wykonawczy, 229. Wydział Wykonawczy, 230. Wydział Wykonawczy, 231. Wydział Wykonawczy, 232. Wydział Wykonawczy, 233. Wydział Wykonawczy, 234. Wydział Wykonawczy, 235. Wydział Wykonawczy, 236. Wydział Wykonawczy, 237. Wydział Wykonawczy, 238. Wydział Wykonawczy, 239. Wydział Wykonawczy, 240. Wydział Wykonawczy, 241. Wydział Wykonawczy, 242. Wydział Wykonawczy, 243. Wydział Wykonawczy, 244. Wydział Wykonawczy, 245. Wydział Wykonawczy, 246. Wydział Wykonawczy, 247. Wydział Wykonawczy, 248. Wydział Wykonawczy, 249. Wydział Wykonawczy, 250. Wydział Wykonawczy, 251. Wydział Wykonawczy, 252. Wydział Wykonawczy, 253. Wydział Wykonawczy, 254. Wydział Wykonawczy, 255. Wydział Wykonawczy, 256. Wydział Wykonawczy, 257. Wydział Wykonawczy, 258. Wydział Wykonawczy, 259. Wydział Wykonawczy, 260. Wydział Wykonawczy, 261. Wydział Wykonawczy, 262. Wydział Wykonawczy, 263. Wydział Wykonawczy, 264. Wydział Wykonawczy, 265. Wydział Wykonawczy, 266. Wydział Wykonawczy, 267. Wydział Wykonawczy, 268. Wydział Wykonawczy, 269. Wydział Wykonawczy, 270. Wydział Wykonawczy, 271. Wydział Wykonawczy, 272. Wydział Wykonawczy, 273. Wydział Wykonawczy, 274. Wydział Wykonawczy, 275. Wydział Wykonawczy, 276. Wydział Wykonawczy, 277. Wydział Wykonawczy, 278. Wydział Wykonawczy, 279. Wydział Wykonawczy, 280. Wydział Wykonawczy, 281. Wydział Wykonawczy, 282. Wydział Wykonawczy, 283. Wydział Wykonawczy, 284. Wydział Wykonawczy, 285. Wydział Wykonawczy, 286. Wydział Wykonawczy, 287. Wydział Wykonawczy, 288. Wydział Wykonawczy, 289. Wydział Wykonawczy, 290. Wydział Wykonawczy, 291. Wydział Wykonawczy, 292. Wydział Wykonawczy, 293. Wydział Wykonawczy, 294. Wydział Wykonawczy, 295. Wydział Wykonawczy, 296. Wydział Wykonawczy, 297. Wydział Wykonawczy, 298. Wydział Wykonawczy, 299. Wydział Wykonawczy, 300. Wydział Wykonawczy, 301. Wydział Wykonawczy, 302. Wydział Wykonawczy, 303. Wydział Wykonawczy, 304. Wydział Wykonawczy, 305. Wydział Wykonawczy, 306. Wydział Wykonawczy, 307. Wydział Wykonawczy, 308. Wydział Wykonawczy, 309. Wydział Wykonawczy, 310. Wydział Wykonawczy, 311. Wydział Wykonawczy, 312. Wydział Wykonawczy, 313. Wydział Wykonawczy, 314. Wydział Wykonawczy, 315. Wydział Wykonawczy, 316. Wydział Wykonawczy, 317. Wydział Wykonawczy, 318. Wydział Wykonawczy, 319. Wydział Wykonawczy, 320. Wydział Wykonawczy, 321. Wydział Wykonawczy, 322. Wydział Wykonawczy, 323. Wydział Wykonawczy, 324. Wydział Wykonawczy, 325. Wydział Wykonawczy, 326. Wydział Wykonawczy, 327. Wydział Wykonawczy, 328. Wydział Wykonawczy, 329. Wydział Wykonawczy, 330. Wydział Wykonawczy, 331. Wydział Wykonawczy, 332. Wydział Wykonawczy, 333. Wydział Wykonawczy, 334. Wydział Wykonawczy, 335. Wydział Wykonawczy, 336. Wydział Wykonawczy, 337. Wydział Wykonawczy, 338. Wydział Wykonawczy, 339. Wydział Wykonawczy, 340. Wydział Wykonawczy, 341. Wydział Wykonawczy, 342. Wydział Wykonawczy, 343. Wydział Wykonawczy, 344. Wydział Wykonawczy, 345. Wydział Wykonawczy, 346. Wydział Wykonawczy, 347. Wydział Wykonawczy, 348. Wydział Wykonawczy, 349. Wydział Wykonawczy, 350. Wydział Wykonawczy, 351. Wydział Wykonawczy, 352. Wydział Wykonawczy, 353. Wydział Wykonawczy, 354. Wydział Wykonawczy, 355. Wydział Wykonawczy, 356. Wydział Wykonawczy, 357. Wydział Wykonawczy, 358. Wydział Wykonawczy, 359. Wydział Wykonawczy, 360. Wydział Wykonawczy, 361. Wydział Wykonawczy, 362. Wydział Wykonawczy, 363. Wydział Wykonawczy, 364. Wydział Wykonawczy, 365. Wydział Wykonawczy, 366. Wydział Wykonawczy, 367. Wydział Wykonawczy, 368. Wydział Wykonawczy, 369. Wydział Wykonawczy, 370. Wydział Wykonawczy, 371. Wydział Wykonawczy, 372. Wydział Wykonawczy, 373. Wydział Wykonawczy, 374. Wydział Wykonawczy, 375. Wydział Wykonawczy, 376. Wydział Wykonawczy, 377. Wydział Wykonawczy, 378. Wydział Wykonawczy, 379. Wydział Wykonawczy, 380. Wydział Wykonawczy, 381. Wydział Wykonawczy, 382. Wydział Wykonawczy, 383. Wydział Wykonawczy, 384. Wydział Wykonawczy, 385. Wydział Wykonawczy, 386. Wydział Wykonawczy, 387. Wydział Wykonawczy, 388. Wydział Wykonawczy, 389. Wydział Wykonawczy, 390. Wydział Wykonawczy, 391. Wydział Wykonawczy, 392. Wydział Wykonawczy, 393. Wydział Wykonawczy, 394. Wydział Wykonawczy, 395. Wydział Wykonawczy, 396. Wydział Wykonawczy, 397. Wydział Wykonawczy, 398. Wydział Wykonawczy, 399. Wydział Wykonawczy, 400. Wydział Wykonawczy, 401. Wydział Wykonawczy, 402. Wydział Wykonawczy, 403. Wydział Wykonawczy, 404. Wydział Wykonawczy, 405. Wydział Wykonawczy, 406. Wydział Wykonawczy, 407. Wydział Wykonawczy, 408. Wydział Wykonawczy, 409. Wydział Wykonawczy, 410. Wydział Wykonawczy, 411. Wydział Wykonawczy, 412. Wydział Wykonawczy, 413. Wydział Wykonawczy, 414. Wydział Wykonawczy, 415. Wydział Wykonawczy, 416. Wydział Wykonawczy, 417. Wydział Wykonawczy, 418. Wydział Wykonawczy, 419. Wydział Wykonawczy, 420. Wydział Wykonawczy, 421. Wydział Wykonawczy, 422. Wydział Wykonawczy, 423. Wydział Wykonawczy, 424. Wydział Wykonawczy, 425. Wydział Wykonawczy, 426. Wydział Wykonawczy, 427. Wydział Wykonawczy, 428. Wydział Wykonawczy, 429. Wydział Wykonawczy, 430. Wydział Wykonawczy, 431. Wydział Wykonawczy, 432. Wydział Wykonawczy, 433. Wydział Wykonawczy, 434. Wydział Wykonawczy, 435. Wydział Wykonawczy, 436. Wydział Wykonawczy, 437. Wydział Wykonawczy, 438. Wydział Wykonawczy, 439. Wydział Wykonawczy, 440. Wydział Wykonawczy, 441. Wydział Wykonawczy, 442. Wydział Wykonawczy, 443. Wydział Wykonawczy, 444. Wydział Wykonawczy, 445. Wydział Wykonawczy, 446. Wydział Wykonawczy, 447. Wydział Wykonawczy, 448. Wydział Wykonawczy, 449. Wydział Wykonawczy, 450. Wydział Wykonawczy, 451. Wydział Wykonawczy, 452. Wydział Wykonawczy, 453. Wydział Wykonawczy, 454. Wydział Wykonawczy, 455. Wydział Wykonawczy, 456. Wydział Wykonawczy, 457. Wydział Wykonawczy, 458. Wydział Wykonawczy, 459. Wydział Wykonawczy, 460. Wydział Wykonawczy, 461. Wydział Wykonawczy, 462. Wydział Wykonawczy, 463. Wydział Wykonawczy, 464. Wydział Wykonawczy, 465. Wydział Wykonawczy, 466. Wydział Wykonawczy, 467. Wydział Wykonawczy, 468. Wydział Wykonawczy, 469. Wydział Wykonawczy, 470. Wydział Wykonawczy, 471. Wydział Wykonawczy, 472. Wydział Wykonawczy, 473. Wydział Wykonawczy, 474. Wydział Wykonawczy, 475. Wydział Wykonawczy, 476. Wydział Wykonawczy, 477. Wydział Wykonawczy, 478. Wydział Wykonawczy, 479. Wydział Wykonawczy, 480. Wydział Wykonawczy, 481. Wydział Wykonawczy, 482. Wydział Wykonawczy, 483. Wydział Wykonawczy, 484. Wydział Wykonawczy, 485. Wydział Wykonawczy, 486. Wydział Wykonawczy, 487. Wydział Wykonawczy, 488. Wydział Wykonawczy, 489. Wydział Wykonawczy, 490. Wydział Wykonawczy, 491. Wydział Wykonawczy, 492. Wydział Wykonawczy, 493. Wydział Wykonawczy, 494. Wydział Wykonawczy, 495. Wydział Wykonawczy, 496. Wydział Wykonawczy, 497. Wydział Wykonawczy, 498. Wydział Wykonawczy, 499. Wydział Wykonawczy, 500. Wydział Wykonawczy, 501. Wydział Wykonawczy, 502. Wydział Wykonawczy, 503. Wydział Wykonawczy, 504. Wydział Wykonawczy, 505. Wydział Wykonawczy, 506. Wydział Wykonawczy, 507. Wydział Wykonawczy, 508. Wydział Wykonawczy, 509. Wydział Wykonawczy, 510. Wydział Wykonawczy, 511. Wydział Wykonawczy, 512. Wydział Wykonawczy, 513. Wydział Wykonawczy, 514. Wydział Wykonawczy, 515. Wydział Wykonawczy, 516. Wydział Wykonawczy, 517. Wydział Wykonawczy, 518. Wydział Wykonawczy, 519. Wydział Wykonawczy, 520. Wydział Wykonawczy, 521. Wydział Wykonawczy, 522. Wydział Wykonawczy, 523. Wydział Wykonawczy, 524. Wydział Wykonawczy, 525. Wydział Wykonawczy

Рябонца на вопрос маркиза, отвечал ему, что хотѣлъ убить его съ отчаянія и бѣды. Всеславскій, находясь въ 1849 году кучеромъ у графа Шембека въ Краковѣ, видѣлъ тамъ молодого человѣка, средняго роста, который, какъ ему говорили его знакомые, служилъ въ войскѣ Мирославскаго въ 1849 г., по времени возматилъ въ кн. Познанскомъ; того-же самого человѣка, онъ встрѣчалъ довольно часто въ Варшавѣ, и хотя наружность его не рѣзко отличалась, но онъ узналъ его: въ настоящее время онъ имѣлъ около 40 лѣтъ, лицо круглое, худое, цвѣтъ лица желтый, какъ будто загорѣвшій, волосы темные и такого-же цвѣта большіе усы. Онъ былъ одѣтъ въ лѣтнее пальто, черные ботинки и низенькую шляпу; 1-го (14-го) августа между 5 и 6 часами пополудни, ѣхавъ съ маркизомъ въ Бельведеръ, Всеславскій увидѣлъ этого незнакомца на Новомъ свѣтѣ и замѣтилъ какъ онъ, видя приближающаго маркиза, давая знакъ стоявшему отъ него въ нѣсколькихъ шагахъ молодому человѣку, махнувъ надъ головою бѣлымъ платкомъ; какое это имѣло значеніе, Всеславскій не знаетъ.

Отставной почетный советникъ Янъ Кутнеръ показавъ, дуая съ своей супругой 3-го (15-го) августа въ 7 часовъ вечера въ аллею, онъ услышалъ шорохъ и затѣмъ увидѣлъ какого-то человѣка, прямо на него бѣжавшаго, и сдѣлавшаго за нимъ графа Велопольскаго и двухъ людей, кричавшихъ: «дѣлать, держи!» Кутнеръ заступилъ ему дорогу, желая схватить его за одежду, но онъ, вынувъ въ эту минуту изъ подъ пальто обнаженный кинжалъ и бросивши на Кутнера дикій взглядъ, почти уже коснувшись его груди, но когда Кутнеръ, избѣгая удара, отскочилъ въ сторону, Рябонца, воспользовавшись временемъ, бросился въ противоположную сторону; когда-же Кутнеръ закричалъ: «держите!», то какой-то молодой человѣкъ изъ толпы гуляющихъ сказалъ: «молчи, а то и съ тобой можетъ дѣлаться то-же самое». Помощникъ главнаго механика парашавской телегр. линіи Эдвинъ Нефе показалъ, что, возвращаясь изъ гулянья въ парадномъ мундирѣ, онъ услышалъ за собой крикъ: «держи!», увидѣвъ уходящаго какого-то человека, а за нимъ бѣжавшаго графа Велопольскаго и его слугъ; онъ бросился въ погоню и, поймавъ бѣжавшаго, придеривалъ его съ помощью слугъ графа и прибывшихъ полицейскихъ.

Полицейскіе Францъ Мотеръ и Янъ Куличковскій показали, что будучи того дня на службѣ въ Уjazdowskiej аллѣ въ 7 часовъ вечера и услышавъ крики: «держи, лови!», побѣжали въ ту сторону и, увидѣвъ, что кто-то уходитъ, бросились его догонять и, нагнавши его, отвели въ полицію. Первый догналъ Рябонцу—Мотеръ, такъ какъ находился ближе къ мѣсту происшествія.

Для избѣжанія потери времени, а также принимая въ соображеніе состояніе здоровья Рябонцы 4-го (16-го) августа его привели къ составленію протокола и къ допросамъ, относящимся исключительно къ обстоятельствамъ, касающимся совершеннаго имъ преступленія, такъ какъ подробности о его личности и происхожденіи были уже извѣстны изъ собственнаго его показанія, сдѣланнаго въ сѣдательской коммиссіи, когда онъ былъ призванъ по дѣлу Лудовика Рыллы, покушавшагося, какъ извѣстно, на жизнь графа Велопольскаго; онъ показалъ слѣдующее: зная, что его Яномъ Рябонцой, онъ имѣетъ 19 лѣтъ отъ роду, происхожденія католическаго, холостой, родился въ Варшавѣ, въ улицѣ Старый городъ, N 68; что онъ ученикъ литографа; что въ послѣднее время занимался въ литографіи Регулскаго, зарабатывая по 6 р. въ недѣлю и тѣмъ содержалъ съ матерью, жилъ въ Сенаторской улицѣ въ домѣ Резлера, вмѣстѣ съ Юзефомъ Высоскимъ, отставнымъ юнкеромъ и Станиславомъ Новинскимъ, отставнымъ унтеръ-офицеромъ. Воспитывался въ элементарной школѣ Регулскаго въ Големей улицѣ, умѣетъ читать и писать по польски и по русски, знаетъ немного нѣмцескаго языка, дѣлъ уголовныхъ и политическихъ не имѣетъ.

За тѣмъ Рябонца, подтверждая сдѣланное въ полиціи показаніе въ отношеніи происхожденія и рода занятій, объявилъ что хотя дѣйствительно 3-го (15-го) августа, въ 7½ часовъ вечера въ Уjazdowskiej аллѣ онъ бросился на маркиза Велопольскаго съ тѣмъ самымъ обнаженнымъ кинжаломъ, который ему показывали въ коммиссіи, но сдѣлать онъ это не съ намѣреніемъ убить его, а чтобы показать видъ, что онъ хотѣлъ его убить. Въ той надеждѣ, что онъ будетъ арестованъ подобно Рыллѣ и такимъ-образомъ освободится отъ преслѣдованія матеріи, которая отнимала у него заработанныя имъ деньги и угрожала въ мотовствѣ, утверждая притомъ, что въ полиціи несправедливо записано въ протоколъ, что онъ сознался въ намѣреніи лишить жизни маркиза, такъ какъ онъ объ этомъ ничего не говорилъ. Намѣреніе же напасть на маркиза только для того, чтобы показать видъ, будто онъ его хотѣлъ бить, онъ возмѣнилъ тогда, когда увидѣлъ, что арестованъ Рыллѣ, и что онъ совершилъ преступленіе не съ политическою цѣлью, а только для того, чтобы быть арестованнымъ. Кинжалъ онъ бросилъ тогда, когда за нимъ бѣжали. Къ совершенно покушенію его никто не подговаривалъ. Кинжалъ купленъ въ такомъ-же видѣ въ какомъ онъ найдеть при совершеніи покушенія, и не знаетъ оравленъ-ли онъ или нѣтъ.

О намѣреніи своемъ никому не говорилъ, даже Высоскій и Новинскій не знали о немъ.

Въ доказательство, что показанія его фальшивы ему представлено: а) какъ не продать-бы ему за нѣсколько десятковъ копѣекъ кинжала, который будучи отбѣланъ серебромъ съ эмалью, стоитъ болѣе 20 р. сер.; б) что находясь въ у него отравленный кинжалъ, съ которымъ онъ бросился на маркиза, явно свидѣлствуетъ о его желаніи нанести ему смертельную рану; в) что найденная на его карманѣ запасная шапка доказывается, что онъ приготовилъ ее съ цѣлью замѣнить свою шляпу и такимъ образомъ удобнѣе скрыться; г) по показаніямъ маркиза Велопольскаго, его сына и лицъ, бывшихъ свидѣтелями происшествія, оказывается, что Рябонца бросился на маркиза съ поднятымъ обнаженнымъ кинжаломъ, но былъ остановленъ заглобоженіемъ ударомъ бича по головѣ и потомъ самимъ маркизомъ, который навелъ на него пистолетъ; е) что самое бѣство первенію въ употребленіи для своей защиты кинжала со стороны убѣждаетъ, что намѣреніе лишить жизни маркиза было имъ предпринято и обдумано давно; ж) что въ показаніи его замѣшана помоятка ему другія лица, имѣющія на него оравленные кинжалы, что доказывается показаніями лицъ, жившихъ съ нимъ вмѣстѣ, по словамъ которыхъ онъ, выходя изъ дому 3-го (15-го) августа, не имѣлъ ни кинжала, ни шапки, а кромѣ того не имѣлъ знакомства съ Рыллѣмъ, который также имѣлъ на немъ бѣловѣнные симптомы, какими страдалъ Рылла, а также достаточной улыкой. Рябонца не хо-

тѣлъ сказать правды и съ настойчивостью утверждалъ, что онъ не имѣлъ намѣренія убить маркиза Велопольскаго, и только хотѣлъ показать видъ, будто онъ намѣревался лишить жизни маркиза, съ цѣлью быть арестованнымъ, и что онъ не знаетъ, что купленный имъ кинжалъ отравленъ, что кучеръ маркиза не ударилъ его, что маркизъ не прицѣпился въ него, такъ какъ онъ, едва приблизившись къ экипажу и сейчасъ-же отомелъ, не дотронувшись даже до маркиза; что фуражку приговорила на случай, если онъ струситъ и не захочетъ быть арестованнымъ, что сивавши шляпу и надѣвъ фуражку онъ могъ-бы скрыться и наконецъ, что уходилъ оттого, что не устоялъ въ своемъ намѣреніи быть арестованнымъ и испугался. Покушавшагося на жизнь маркиза, Лудовика Рыллы, знаетъ только потому, что они работали у одного мастера, но что близкихъ сношеній онъ съ нимъ не имѣлъ и между ними не было ничего общаго.

Жившіе вмѣстѣ съ Рябонцой отставной юнкеръ Юзефъ Высоскій и унтеръ-офицеръ Станиславъ Новинскій показали: что никакого участія въ покушеніи Рябонцы на жизнь маркиза не принимали, не знали о немъ и никакого подозрѣнія на Рябонцу не имѣли. Кинжала у него не видѣли, не смотря на то, что 2-го (14-го) Новинскій въ отсутствіи Рябонцы искалъ платковъ и пересматривалъ его постель. Къ тайнымъ обществамъ не принадлежалъ и осуществленіи ихъ не знаетъ. Кромѣ того прибавилъ: Высоскій замѣтилъ, что въ послѣднее время Рябонца былъ очень грустнымъ, жаловался на тяжелую работу и говорилъ, что хотѣлъ-бы хотя немного отдохнуть. 3-го (15-го) августа, Рябонца всталъ въ 8 часовъ и спустя полчаса вышелъ изъ дому; въ послѣднемъ первомъ онъ вернулся и пошепталъ съ Высоскимъ объ этомъ; послѣ обѣда они оба вернулись, и Рябонца, войдя въ комнату, вынулъ изъ кармана молитвенникъ и поклонился ему на его столѣ. Около трехъ часовъ Рябонца сказалъ, что ему хочется водки, выпить то, что было дома, и потомъ принесть новый запасъ и пить съ Новинскимъ. Вскорѣ затѣмъ пришли къ нимъ двое незнакомыхъ молодыхъ людей, кажется знакомыхъ Рябонцѣ, и указывая на кровать Рябонцы, которого въ эту минуту не было, спрашивали дома-ли тотъ высокій господинъ, который спитъ на ней. Когда Рябонца вернулся, и молодые люди предложили ему, чтобы онъ ихъ принялъ къ себѣ на квартиру, онъ отвѣчалъ, что не имѣетъ времени, угостилъ ихъ водкой и самъ вышелъ, оставляя ихъ на рѣшеніе Новинскаго. Это происходило около 4 часовъ по полудни, послѣ чего Высоскій не видѣлъ больше Рябонцы. Вскорѣ за нимъ вышелъ изъ дому и Высоскій, оставшая незнакомыхъ и Новинскаго; возвратившись около 10 часовъ вечера домой, онъ уже засталъ полицейскихъ, производившихъ обыскъ въ квартирѣ, и сейчасъ-же былъ арестованъ. Приходящій-ли Рылла къ Рябонцѣ—не знаетъ. Но Рябонца, возвратившись изъ цитадели, куда его требовали по дѣлу Рыллы, говорилъ, что онъ не чувствуетъ за собой никакой вины. За нѣсколько дней до происшествія Рябонца, между прочимъ, сказалъ ему и Новинскому, что имѣетъ намѣреніе отдать въ починку свою шляпу, и потому имѣетъ надобность въ фуражкѣ; но они не могли дать ему, не имѣя запасной.

Станиславъ Новинскій, подтверждая обстоятельство, относящееся къ посѣщенію двухъ молодыхъ людей и угостеніе ихъ водкой, прибавилъ, что въ день происшествія, когда Рябонца послѣдній разъ выходилъ изъ дому, онъ спросилъ его: гдѣ имъ можно будетъ встрѣтиться; Рябонца отвѣчалъ, что онъ идетъ въ Электроральную улицу, а вечеромъ будетъ у Майнера. Вскорѣ по выходѣ Рябонцы, вышли и молодые люди, не согласившись на предложенныя имъ условія. Наканунѣ происшествія Новинскій замѣтилъ у Рябонцы необыкновенное влеченіе къ водкѣ, чего прежде съ нимъ не случалось.

На вопросъ, гдѣ былъ спрятанъ кинжалъ, Рябонца утверждалъ, что онъ былъ въ карманѣ, и что показанія Новинскаго несправедливы: не Новинскій, а самъ Рябонца пересматривалъ постель, и дѣлалъ это такъ, чтобы Новинскій не могъ замѣтить кинжала. Лудовикъ Рылла, покушавшійся также на жизнь маркиза, показалъ, что знаетъ Рябонцу, но что онъ не участвовалъ въ его намѣреніи и въ заговорѣ съ нимъ не былъ. Если же онъ совершилъ это преступленіе, то вѣроятно его подговорили тѣ же лица, что и его, такъ-какъ они ему говорили, что для этой цѣли они имѣютъ организованное общество.

Мать Яна Рябонцы показала, что сынъ ея жилъ прежде съ ней, но полтора мѣсяца тому назадъ онъ съѣхалъ къ юнкеру Станиславу. Что онъ навѣщалъ ее развѣ въ недѣлю и давалъ ей по рублю на содержаніе, что три недѣли тому назадъ, она взяла у него для промѣна три рубля и не возвратила ихъ ему. Дѣйствительно она предупрекала его въ-томъ, что онъ тратитъ деньги, а когда онъ жилъ съ ней, она дѣлала ему выговоры за то, что онъ ходилъ домой приходилъ; изъ знакомыхъ сына, она знаетъ только Станислава Иншевскаго, который приходилъ къ сыну, когда онъ жилъ съ ней, но въ какихъ они были отношеніяхъ, и кто-бы могъ подговорить ея сына на это преступленіе, кто ему далъ кинжалъ, она этого не знаетъ, и о совершеніи преступленія она услышала послѣ того, какъ его уже арестовали.

При обыскѣ, произведенномъ въ квартирѣ вдовы Рябонцовой, найдены революціонныя брошюры и другія бумаги, которыя по ея показанію принадлежатъ ея сыну; о содержаніи-же ихъ она, какъ неграмотная, не знаетъ; представленную ей въ коммиссіи фуражку она никогда у сына своего не видѣла. Рябонца показала: что найденныя въ квартирѣ его матери бумаги принадлежатъ къ нему, прибавивъ при этомъ, что некоторые изъ нихъ взяты имъ изъ литографіи Фалпа, гдѣ онъ работалъ, другія-же онъ сорвалъ со стѣны, гдѣ-то на улицѣ, остальные-же онъ или купилъ по случаю, въ то время, когда еще была дозволена продажа ихъ на улицѣ, или-же списалъ ихъ. Держалъ ихъ безъ всякой цѣли, и переѣзжая на другую квартиру, забавлялъ ихъ. Что касается фуражки, то онъ подтвердилъ прежне показаніе.

При обыскѣ квартиры Рябонцы найдена въ ящикѣ отъ сундука, между старыми вещами, написанная карандашомъ на четверть бумаги форма присяги, объявляющей къ самопожертвованію для отечества, собранію

При ревизіи отбѣтѣ въ mieszkaniu Rzoncy знаменую зашла въ пуделку отъ цыгар, между старыми речами, на бѣго и локая Капскаго, Всеславскій далъ, въ Рзонцѣ бѣда запытанъ przez Margrabiego odpowiedział, iż zamierzal zabic go z rozpaczy i z biedy. Znajacaj, będa stangetem w r. 1849 u hr. Szembeka w Krakowie, widział tam na ulicy niezanego młodego człowieka, wzrostu średniego, włosów ciemnych, który, jak się dowiedział od swych znajomych, służył w wojsku Mirosławskiego w 1849 r. w czasie powstania w Ks. Poznańskim; tegoż samego człowieka, będąc już w służbie u J.W. Margrabiego, często widywał na ulicach w Warszawie i chociaż powiewachownosc jego skutkiem czasu odmienila się cokolwiek, mimo to jednak poznal go; może on mieć obecnie około lat 40-tu, twarzy okragłej, chudy, cery żółtej jakby opalonej, włosów ciemnych i takież spore wasy. Nosił lecie nie palto koloru tabaczkowego, spodnie czarne i nizki pilśniowy kapelus; 2 (14) sierpnia między 6-tą a 7-mą godziną po południu, jadąc z J.W. Margrabia do Belwederu, Wsclawski dostrzegł tegoż niezanego człowieka na Nowym Swiecie i zaobserwowal, jak tenże widząc jadącego Margrabiego, dal znak o kilka kroków od niego stojącemu człowiekowi machnawszy nad głową białą chustką; to miało oznaczać, żeznajacy, przejechawszy przedko dostrzedz już niemógł.

Dymisjonowany radca honorowy, Jan Kutner zeznal, że będąc z żoną na spacerze w Alejach w d. 3 (15) sierpnia o 7-jej godzinie przed wieczorem, poslyszal jakowys szelest, następnie dostrzegł jakiegoś człowieka na prost niego biegnącego, jak również ścigających go hr. Wielopolskiego i dwóch ludzi krzyczących „łapaj! „łapaj! „łapaj! Kutner zastąpił mu drogę, chcąc uchwycić za odzież, lecz ten dobywszy w tej chwili z pod ubrania duży kindżał i rzuciwszy na niego dzikie spojżenie, prawie już dotknął się jego piersi, kiedy zaś Kutner unikając ciou uchylil się, natenczas Rzonca, skorzystawszy z czasu, poczał znowu uciekać w stronę przeciwną; na krzyk Kutnera „łapajciecie! „łapajciecie! tłum zebrały publiczności jakiś młody człowiek powiedział „milcz, bo z tobą może się stać to samo! „

Pomocnik głównego mechanika Warszawskiej telegraficznej linji, Edwin Neфе zeznal, że powracając ze spaceru przez Aleje Ujazdowską, uslyszal z tyłu za sobą krzyk „łapaj! „łapaj! „łapaj! pobiegli w tę stronę, a widząc pogon za jakimś człowiekiem, puscili się za nim także i dopędzwszy już wtedy przytrzymanego, odprawdzili do cyrkułu. Pierwszy dobiegł do Rzoncy Moter, ponieważ znajdował się bliżej miejsca wypadku.

Abym uniknąć straty czasu, jak również ze względu na stan zdrowia Rzoncy, pociągnięto go do protokołu po wypadku 4 (16) sierpnia i pytano wyłącznie tylko co do okolicznosci tycających się popełnionego przez niego zbrodniczego czynu, gdyż wiadomości tycające się jego osobistosci i pochodzenia, znane już były z własnych jego zeznan u czynionych w Komisji Sledczej, kiedy był wezwany w sprawie Ludwika Rylla, które jak wiadomo, dopuścił się zamachu na życie J.W. Margr. Wielopolskiego i zeznal on następuję: że nazywa się Jan Rzonca, ma lat 19, katolik, bezzenny, urodził się w Warszawie w Macieja i Franciszki z Kuśmierskich małżonków Rzonców, ojciec już nie żyjący był czeladnikiem cieleskim, matka mieszka przy ulicy Stare-miasto pod N-em 68, jest uczniem litograficznemu, pracował w litografii Regulskiego, — zarabiał tygodniowo po rs. 6 i z tego miał utrzymanie z matką. — Majatkę żadnego nieposiada, mieszkał na ulicy Senatorskiej w domu Rezlera, razem z Józefem Wysoskim junkrem dymisjonowanym i Stanisławem Nowińskim dymisjonowanym podoficerem. Z pochodzenia szlachcie niewlegitymowany. Pobierał nauki w szkole Elementarnej Gorgulskiego przy ulicy Golebiej, czytał i pisał po polsku i po rosyjsku umie i niemiecki język cokolwiek posiada, spraw kryminalnych i politycznych nie miał.

Następnie Rzonca, przyznając uczynione przez siebie w Poliej zeznanie co do pochodzenia i rodzaju zatrudnienia oświadczył, że chociaż rzeczywiście 3 (15) sierpnia o 7-jej wieczorem w Alei Ujazdowskiej z obnoxious kindżałem, tym samym który był mu przedstawiony w Komisji, kupionym od niewiedomego mu kozaka 31 lipca (12 sierpnia) około zamku za 30 przeszło kopiejek, rzucił się na przejeżdżającego Margrabiego Wielopolskiego, lecz nie w zamiarze pozabawienia go życia, ale tylko aby dać pozór, że chce go zabic, jednak kindżał trzymał w taki sposób, jak się zwykle trzyma w razie zamiaru zabicia, w nadziei, że za to będzie arestowany podobnie jak Ryll, a przez to u wolni się od przesładowania matki, która odbierała mu zarobione pieniądze i dokuczala wyrzutami, że je marnuje, twierdząc przy tem, że w policji niewłaściwie wciągnięto go do protokołu, jakoby przyznał się do zamiaru zamordowania Margrabiego Wielopolskiego, gdyż on tam o tem wcale nie mówił. Zamiar okazania pozornego napadu na Margrabiego powiadał wtenczas, gdy się dowiedział że za to zaareztowano Ryllę i obrał w tym celu Margrabiego nie w żadnym politycznym zamiarze, lecz tylko dla tego, aby tem pewniē dostać się do areztu za zamiar spełnienia zamachu. Kindżał rzucił wtedy, kiedy był ściganym. Namówionym do tego przez nikogo niebył. Kindżał kupił w takim stanie, w jakim znalazłono takowy u niego przy napadnięciu, niewiedząc wcale, że jest zatruty. Zamiaru swiętego nikomu nie wyjawiał, nawet mieszkajacy z nim razem Wysocki i Nowiński, o takowym nie wiedzieli, i kindżał, który ukrywał pod poduszką i matracem swęj posiedli, u niego nie dostrzegli.

Na przełożeniu Komisji Sledczej czynione Rzoncy, na dowód że zeznania jego są fałszywe i na wiare nie zastępujące, albowiem: a) kozak nie sprzedalby mu, zwłaszcza za kilkadziesiąt kopiejek kindżału, który będąc operawiony w srebro z emalii, kosztuje do rs. 20; b) że znajdujący się u niego zaprawiony trucizną kindżał, z którym rzucił się na Margrabiego, wyraźnie świadczy o zamiarze zadania temuż rany śmiertelnej; c) że znaleziona przy nim w kieszeni zapasowa czapka, dowodzi również, iż zaopatrzyl się w takową, ażeby wdziawszy ją w miejsce kapelusza, który miał wówczas na głowie, mógł się snadniej ukryć w razie pogoni; d) że według zeznan Margrabiego Wielopolskiego jego syna, słuchających i osób, które były świadkami wypadku, okazuje się, że Rzonca rzucił się na Margrabiego z podniesionym obnoxious kindżałem, lecz był od spełnienia nieochylnego zaojstwa powstrzymany, najprzód uderzeniem biczem przez głowę przez woźnicę Margrabiego, a następnie przez samego Margrabiego, który wymierzyl do niego pistolet; e) że sama ucieczka Rzoncy i bronienie się kindżałem od osób zatrzymanych go przagnących, wraz z innemi tu wyszczególnionemi okolicznosciami, dają zupełne przekonanie, iż tenże, zamiar pozabawienia życia Margrabiego Wielopolskiego przedsięwziął i obmyślił od dawna; f) że w przyprowadzeniu zamiaru Rzoncy do skutku, dopomagaly mu inne osoby, które zaopatrzily go w kindżał zatruty, tem bardziej, że według zeznan mieszkających z Rzoncą

osób, tenże wychodząc z domu 3 (15) sierpnia, nie miał ani kindżału, ani też czapki, a oprócz tego sama znajomość jego z Ryllęm, który również zamierzał zabic Margrabiego Wielopolskiego, nareszcie te same symptoma chorobliwe, jakich Ryll doświadczał, są takżę nie mało ważną posłaką Rzonca nie chciał wyznać prawdy i uporczywie trwał w zapieraniu się, że nie miał zamiaru zabicia Margrabiego, lecz tylko chciał dać pozór tego czynu, bez żadnego politycznego celu, jedynie aby być arestowanym, twierdząc, iż zupełnie nie wiedział, że kupiony przezeń kindżał był zatruty, że woźnica Margrabiego w głowę go nie bil wcale, a sam Margrabia do niego nie mierzyl, albowiem on tylko się zbliżył do powozu, i natychmiast nie dotknawszy się nawet Margrabiego cofnął się; że czapkę przygotował na wypadek ucieczki, w razie gdy się zleknie i zachwieje w swęj chęci być arestowanym, że rzuciwszy kapelus, a wzięwszy czapkę na głowie, łatwiej się mógł ukryć — i nakoniec, że uciekał dla tego, iż nie wytrwał w zamiarze być przyaresztowanym, i ułakł się. Targającego się przedtem na życie Margrabiego Wielopolskiego, Ludwika Rylla, chociaż i zna, z tego powodu, że ten pracował pierwiej takżę u Regulskiego, gdzie i on pracował w ostatnim czasie; lecz w bliższych stosunkach z nim nie zostawał i czyn jego z występkim Rylla nie wspólnego niemiał.

Pytani w Komisji, mieszkajacych razem z Rzoncą dymisjonowany junkier Józef Wysocki i podoficer Stanisław Nowiński, zeznali: że żadnego udziału w zamachu Rzoncy przeciw Margrabiemu Wielopolskiemu nie brali, o takowym wcale nie wiedzieli i żadnych powodów do podejrzenia na Rzoncę w tym względzie nie mieli, wiadomo im bowiem tylko, że do niego przychodziło wielu młodych ludzi, żądnych kindżału u niego niewiedzieli, bez względu na to, że 2 (14) z rana Nowiński, w czasie nieobecności Rzoncy, szukając chustki przewrócił całą jego posciel. Do tajemnych towarzystw, nie należał, i o istnieniu ich nie wiedział. Nadto dodał: Wysocki, że w ostatnich czasach przed zamachem zauważał, iż Rzonca był bardzo zaspiony, narzekal na ciężką pracę i mówił, że radby cokolwiek odpocząć. 3 (15) sierpnia, Rzonca wstał jak zwykle, w dzień pogody, o godzinie 8-jej rano i po upływie pół godziny zeznal, że wyszedł z domu sam, czy też ze Szczęsnyńskim, tego nie pamięta; o w pół do pierwszej wrócił i chodząc z Wysockim na obiad; po obiedzie, gdy obaj przyszli do mieszkania, Rzonca wyjął z kieszeni i położył na stole książkę do nabożenstwa. Okolo godziny trzeciej, Rzonca, mówiąc że ma się zachciało wodki, wypil będąca w domu, potem wyszedł jeszcze po nowy zapas i przyniosł z półkarty, pił z Nowińskim. Wkrótce potem przyszli do nich dwaj nieznajomi młodzi ludzie, jak się zdaje, znajomi Rzoncy i wskazując na łóżko Rzoncy, który w tym czasie wyszedł był z potrzebą, zapytali czy jest w domu ten wysoki pan, który sypia na tem łóżku. Kiedy zaś wrócił Rzonca, ludzie ci zaproponowali mu, aby ich przyjął na mieszkanie, lecz on odpowiedział, że nie ma czasu, poczęstował ich wodką i sam wyszedł, zdawszy decyzję na Nowińskiemu. Miało to miejsce okolo godziny 4-jej po południu. Po czem zeznający już nie widzieli Rzoncy, i dokad on udał się i w jakim celu, nie wie. Lubo Rzonca, wychodząc z domu, był podochocony, lecz obok tego miał jakąś niezwykłą fantazję. Wkrótce po nim wyszedł z mieszkania i zeznający, Wysocki, pozostawiający w niem owych nieznajomych z Nowińskim; kiedy zaś wrócił do mieszkania okolo 10-jej wieczorem, zastał już tam odbywających rewizję urzędników policyjnych, którzy go zaraz przyaresztowali. Czyby zaś przedstawiony mu osobicie w czasie zeznania Jan Ryll, przychodził kiedy do Rzoncy, nie wie. Lecz Rzonca wróciwszy z Cytadeli, gdzie stawał w sprawie Rylla, mówił, że do żadnej winy w sprawie tej nie poczuwa się. Na kilka dni przed wypadkiem, Rzonca między innemi powiedział do niego i do Nowińskiego, że ma zamiar oddać kapelus do naprawy i w skutek tego potrzebuje na ten czas czapki, lecz oni takowę dać mu nie mogli, nie mając zapasowęj.

Stanisław Nowiński, potwierdzając okolicznosci dotyczące bytnosci u nich w mieszkaniu dwóch młodych ludzi i traktowania ich przez Rzoncę, wodką, dodał, że kiedy w dniu wypadku ostatni raz wychodził z mieszkania, zapytał Rzoncę, gdzie się spotkają, tenże odpowiedział, że idzie na ulicę Elektoralną, a wieczorem będzie u Majnera. Wkrótce po wyjściu Rzoncy, oddalił się i młodzi ludzie, nie zgodzwszy się na podane im przez Nowińskiego co do mieszkania, warunki. W przedzieln wypadku zauważył u Rzoncy jakiś niezwykły, pociąg do wodki, którego przedtem nie miał.

Rzonca zapytany co do ukrywania kindżału, utrzymywał, że Nowiński nierzetelnie zeznal, jakoby przetrzymal łóżko jego, albowiem nie on, lecz sam Rzonca takowe przetrzymał, tak że, Nowiński nie mógł dostrzedz znajdujacego się w nim kindżału.

Ludwik Ryll, który się takżę targal na życie Margrabiego Wielopolskiego, zeznal: że zna Rzoncę, lecz ten w zamiarach jego nie uczestniczył i w znowie, z nim nie był. Jeżeli dopuścił się zamachu po arestowaniu Rylla, to zapewne namówiony był do tego już poznicię przez też same osoby, które i jego do tego podmowyli, ponieważ osoby te mówiły mu, że w tym celu mają zorganizowane towarzystwo i listę osób, bez oznaczenia nazwisk.

Matka Jana Rzoncy, Franciszka, zeznała: że syn jej pierwiej z nią razem mieszkajacy, przed półtora miesiacem wyprowadził się z powodu, jakoby mu u niej było niewygodnie, do znajomego sobie junkra Stanisława. Przychoząc do niej co tydzień dawał jej po rublu tygodniowo na utrzymanie, zaś trzy tygodnie temu, wzięwszy od niego do zmiany bilet 3 rublowy, takowego już mu nie zwrócił. Rzeczywiście, podczas odwiedzin syna, robiła mu wyrzuty, że marnotrawi pieniądze, kiedy zaś u niej mieszkał, strofowała go opóźne przychodzenie do domu; że znajomych jego zna tylko Stanisława Janiszewskiego, który odwiedzał syna, gdy ten mieszkał jeszcze z nią razem; lecz jaki ich były stosunki, również o innych stosunkach syna, nareszcie, ktoby mógł namówić syna do targnięcia się na życie Margrabiego Wielopolskiego, i kto mu dał kindżał, którego będąc u niego w mieszkaniu jedynie dwa razy, wcale nie widziela, wiadomości o tem nie posiada; dowiedziela się zaś o popełnieniu przez niego przestępstwie już po jego przyaresztowaniu.

Przy rewizji odbytęj w mieszkaniu wdowy Rzoncowej, znaleziono rewolucyjne broszury i inne papiery, które według jej zeznania należały do jej syna i przez niego u niej w mieszkaniu pozostawione były; o treści takowych jako nieumiejąca czytać, nie wiedziela.

Okazanej w Komisji czapki, która znaleziona została u syna w kieszeni, nigdy u niego nie widziela i takowa do niego nie należała.

Rzonca przyznał, że zabrane w mieszkaniu jego matki papiery należały do niego, dodając, że jedne z nich zatrzymał u siebie po wydrukowaniu takowych w litografii Fajansa, gdzie pracował, drugie oderwał ze ściany gdzieś na ulicy, nareszcie inne, albo kuł przypadkiem, kiedy jeszcze sprzedawał takowych po ulicach była dozwołona, albo też sam przepisał. Chował je bez żadnego celu i przeniosłszy się od matki na inne mieszkanie, zapomniał takowe zabrac. Co do czapki, potwierdził swoje zeznanie.

Stanisław Janiszewski ukrył się jeszcze przed arestowaniem Rzoncy.

wszedł do wojska prawidłowego, zalecony przezeń jako jeden z najlepszych oficerów. Okazało się wszakże inaczej, półkownik służył w wojsku już od roku 1848-go, odznaczył się we wszystkich bitwach, ozdobiony jest krzyżem orderu św. Maurycego i Eazarza, krzyżem domu sabaudzkiego i medalem za waleczność.

— Według listu pisanego z Turynu do *Gazety Medjolańskiej*, Garibaldi gotów jest odpłynąć do Anglii. Odrzuca przełożenie rządu włoskiego, aby wybrał jakąkolwiek wyspę na swój pobyt; nie chce wracać na Kaprę. Zgodziłby się jednak mieszkać w Sycylii i zobowiązać się przysięgą, że noga jego nie postanie na stałym lądzie, dopóki Włochy niebędą zupełnie wolne.

— W innym liście pisanym z Turynu czytamy: Otrzymało tu niejakie wyjaśnienie niepojętego zachowania się dwóch fregat parowych, strzegących portu katarskiego, w które pozwoliły nie niemowli wymknąć się Garibaldiemu. Te fregaty nazywają się: *Wiktor-Emmanuel* i *księżka Genui*. Pierwszą dowodził pan Avogadro, druga p. Giraud razem z Nizy, osobisty przyjaciel Garibaldi; był on też dowódcą całej floty, a więc kapitan Avogadro znajdował się pod jego rozkazami, nie miał wydanych sobie osobistych instrukcji, co właśnie przytacza na swe usprawiedliwienie. Co do kapitana Giraud, twierdzi on, że instrukcje nie nakazywały mu przepuszczać okrętów pod flagą francuską. Sprawa odesłana jest do sądu wojennego.

Turyn 29 sierpnia. Otrzymała wczoraj depesza telegraficzna donosiła o utarczce między ochotnikami i wojskiem królewskim, stoczonej niedaleko Reggio; zdaje się, że Garibaldi nie życzy biec się z Włochami; przeciwnie; cała jego usiłownia wyraża się, aby uniknąć tej ostateczności; nie pomyśli więc o wkroczeniu do miasta Reggio; bo znalazłby tam generała Cialdini; przez rozmaite więc obroty i podstęp chciałby dotrzeć do granicy rzymskiej. Nikt nie wie i rozumnie przewidzieć nie potrafi co tam pocnie, bo go pewnie polki francuskie nie przepuszczą. Jest to bolesny ustęp odródnienia Włoskiego, ale ustęp, który długo nie potrwa.

Widocznie chodzi Garibaldiemu o to, aby stanąć na granicy ojczyzny św. Piotra, stoczyć bój z Francuzami i w ten sposób zaprzęstować przeciw ich obecności w Rzymie. Czy tego dokaże? Czy potrafi przedrzeć się przez góry i lasy sylańskie, czy wymknie się kolumnom, które go w tropy ścigają? Dawni jego towarzysze ani na chwilę o tym nie wątpią; bo nikt lepiej od niego nie zna wojny podjazdowej; ani artylerji, ani wojsko prawidłowe, rady mu nie dadzą; jedni tylko bersaglierowie mogą być dlań niebezpiecznymi.

Trudno zrozumieć taktykę dzienników półurzędowych, które rzuciły się teraz na Anglię. Utrzymują one, że gabinet londyński dowiedział się, iż ministrowie włoscy przygotowali wyprawę na Wschód i że Garibaldi miał być jej wodzem; aby więc pomieścić im szyki, rząd angielski podał Garibaldiemu do powstania. To miało odwrócić uwagę od Bosforu, a zwrócić ją na Sycylię i Rzym.

Prawdziwa polityka włoska nakazuje teraz wszelkim środkami niedopuszczać zerwania przymierza między Anglią i Francją, bo stąd spłynęłoby największe niebezpieczeństwo dla swobody w Europie. Wiadomo, że gdyby ta rekonkordia pokoju i cywilizacji znikła, Włochy nie zawahałyby się w wyborze i oręż ję służyłby narodowi, który przelewał krew i nie szczędził skarłów dla ustalenia ich doli. Oczwista więc, że nie należy narażać się na wyrzut sumienia, że Włochy przez własne błędy, przez nieroztropność, przez brak przenikliwości, choć o chwilę zbliżyły ten straszliwy wypadek.

Skoro parlament zbierze się, a nastąpi to w ciągu września, ministrowie zdadzą sprawę ze swego postępowania.

Jeżeli to postępowanie mogło słusznie wydawać się wahać i nie dosyć dzielnie z początku, sprężystość, którą gabinet w ostatnich czasach rozwinął, wynagradza początkowe omyłki. Największą z nich było mianowanie generała Cuccia, którego łagodność i duch pojednawczy czyniły zupełnie niezdolnym do poruczonego mu postannictwa.

Przeciwnie Cialdini jest bez wątpienia mężem, który prosto pójdzie do celu i nie nie omieszka do naprawienia porażki katarskiej. Zdaje się jednak, że gdyby wyprawa dowodził osobiście Lamarmora, byłoby jeszcze lepiej, jest to prawdziwy mur żelazny, a jedyną jego namietnością było zawsze spełnienie powinności i umysł jego nie zerwał się wyobrażeniami politycznymi tych wojowników włoskich, którzy zaczęli swój zawód pod chorągwiemi hiszpańskimi lub portugalskimi.

Lamarmora w Garibaldi widzi tylko człowieka terazniejszego; rokoss przeciw prawu; w spełnieniu swej powinności, umie zapominać o jego przeszłych przewagach, stłumić pamięć zwycięstw, które go okryły taką chwałą i wziętością. W okolicznościach trudnych lub straszliwych, w chwilach w których waży się dola narodów, tacy mężowie są kowicą icalenia krajów. Sprawiedliwość ludzka, która często nie jest sprawiedliwa, nie naradza tych mężów wybranych wziętością powszechną. Lamarmora w roku 1849-m rzucił kilka kul działowych przeciw zbuntowanej Genui i opanował miasto; wnet lud nazwał go *il Bombardatore*, lecz wódz ocalił Piemont i wolność.

— Proklamacja Garibaldi, wzywająca lud do powstania brzmi jak następuje.

„Włosi! Mój programmat jest zawsze jednostajny. Chcę, o ileto odemnie zależy, aby uchwala 21 października 1860 r. była prawdą, aby pakt podpisany między ludem i królem otrzymał pełne wykonanie.

Uchylał głowę przed naj. Wiktor-Emmanuelem, królem wybranym przez naród, ale jestem nieprzyjacielem ministerstwa, z imienia tylko włoskiego ministerstwa które dla przypodobania się dyplomacji nakazało uwiecznić i wytoczyć sprawę sarnicką, tak jak dziś wywołuje wojnę domową, dla zapewnienia sobie łaski cesarza Napoleona.

Nie należy dłużej cierpieć takiego ministerstwa, oszukuje ono i naraża króla; naraża go, jak to uczyniło przez proklamację 3-go sierpnia, przez swój uparty muncypalizm nagli kraje południowe do oderwania się, zdradza naród.

Przywdzianie cudzoziemskich szat służebnych nie będzie nigdy zasługą dla ministerstwa włoskiego. Szaleńcy! Chciałoby wojny domowej, aby we krwi utopił przyszłość wolności i poświęcić ofiary na ołtarzu samowładztwa.

Nigdy nie pozwól spełnienia tych krwawych zamiarów. Hasło uchwaly ludowej raz jeszcze zbawi Włochy.

Do Rzymu! do Rzymu! Powstańcie waleczni 1848 i 1849; wrzaca młodzieży 1859; biecście na świętą krucjatę. Zwycięzcy, bo rozum, prawo przyrodzone, sumienie powszechne, jest za nami.

Obudźmy wielkie nadzieje na świecie przez naszą rewolucję, należy je usprawiedliwić.

Pewny jestem, że lud włoski nie uchybi swej powinności. O gdyby już teraz nasze waleczne wojsko było razem z nami!

Włosi, jeżeli cokolwiek uczynił dla ojczyzny, wierzę, nie mówiąc. Postanowiłem wejść do Rzymu jak zwycięzca, albo poledz u podnóża jego murów. W tym

razie mam nadzieję, że godnie pomścicie śmierć moją i dokończycie dzieła.

Niech żyją Włochy, niech żyje Wiktor-Emmanuel na Kapitolium! Garibaldi. Katana, 24 sierpnia.

Czytamy w *Dzienniku o narodowości*: Wczorajszy telegraf uwiadomił, że flota francuska wysłana została pod Neapol.

Flota składa się z okrętu „Aleksander”, przeznaczenie Messyna, i z okrętów „Algeras”, Straszliwy, Bretanja, Castiglione, Donauwerth” i lekkiego statku „Katon”, — przeznaczenie Neapol.

Dla czego ten środek ostrożności?

Podobało się ministerstwu angielskiemu wysłać na brzegi Obojga Sycylii flotę angielską, która stała w Korfu.

Ministerstwo angielskie dozwoliło otworzyć i oznajmić przez dzienniki, że zbierają się składowe publiczne na rzecz Garibaldi i jego wyprawy na Rzym. Pozwala z katalnie 38 set angielskich wzywać do wojny świętej przeciw Rzymowi, pod dowództwem nie z wyciężonego marsalskiego bohatera.

W chwili, w której ten bohater lat przeszłych opuszcza Katane, fregata angielska czyha nad nim z pomocą i opieką.

Od dawnych lat Anglia czyha na Sycylię, pasie ją oczyma, uważa za zdobycz niemogącą się jej wymknąć, i w bezzasadnej nadziei, że na głos Garibaldiego Kalabryjczyści, że ex-dyktator wbrew wszystkim przeszłom pod Rzym podstąpi, że jego rewolucyjny pochód sprowadzi zamęt, dozwalać Anglii wysadzić w Sycylii małe wojsko opiekuńcze, jak to, które w swoim czasie wysadziło na wyspy Jońskie, flota angielska znajdowała się już blisko brzegów sycylijskich.

W tym środku był nadmiar przewidzenia, przynajmniej, lekać się tego należało.

Francja odpowiedziała nań krokiem roztropności, a ten krok uczyniony został w widokach zapewnienia niepodległości włoskiej.

Przez uszanowanie dla zasady nieinterwencji, wojska francuskie niewysiadają ani na ląd neapolitański, ani na ziemię sycylijską, ale Francja nie pozwoli, aby Anglia pod jakimkolwiek pozorem własne wojsko wysadziła młoda.

A więc ta ostrożność przedsięwzięta przez Francję jest wszędzie dobrze widzianą przez Anglię, która nie omieszka odharzyć na wszelkiego rodzaju dziennikarskimi domysłami, w niedostatku mównicy parlamentowej, niemiej w obecnej chwili.

Czytać je będziemy; nie uczynią one na nas żadnego wrażenia, bo niepodległość włoska nie jest narażona na żadne niebezpieczeństwo.

Turyn 30 sierpnia. Garibaldi jest jeńcem. Po daremnie usiłowaniu rzuca się na morze, w Palmi, oskoczony ze wszystkich stron, widząc 3 drogi prowadzące do Triolo, osadzone przez wojsko królewskie, okopał się w bardzo silnym stanowisku w Aspromonte. Tam postanowił bronić się do upadłego. Półkownik bersaglierów Pallavicino, wspierany przez półk brygady piemontskiej szedł za nim bardzo blisko; miał z sobą 4,000. Przybywszy do Aspromonte uderzył na stanowisko bagnietami; broniono się z wawo; ale stanowisko zostało zdobyte. Ze strony ochotników było 200 rannych i 12 zabitych; w liczbie pierwszych znajdują się: generał Garibaldi i syn jego Menotti. Generał otrzymał kontuzję w udo i dosię ciężką ranę w nogę. Upadłszy na ziemię poddał się półkownikowi; przeniesiono go na pokład fregaty *księżka Genui*.

Lubo nieznaczowała najmniejsza wątpliwość o końcu tej walki, spodziewać się jednak należało dłuższego oporu.

Działanie wojenne cel swój osiągnęło, rząd wszedł teraz w nową przejawę, przejawę zrzeczenia, dziś potrzebniejszy niż kiedykolwiek.

Rząd pobił Garibaldi; pobił rewolucję; przekonał ją, że forma, którą przybrała dla skutecznego swych zamiarów była niewłaściwa; ale pozostało zadanie istotne o którym rząd, Garibaldi i rewolucja jedno i to samo myślały. Należy koniecznie pójść naprzód, bo jeżeli zdrowy rozsądek polityczny Włoch potępił Garibaldi, że sam jeden rzucił się do broni, tenże sam zdrowy rozsądek uznaje, że zadanie rzymskie musi być rozwiązane. Jeżeli bowiem rząd nie będzie musiał wyjść z tego stanowiska wiecznego oczekiwania, upadnie tak, jak upadnie każdy inny, który niepójdzie zgodnie z mniemaniem powszechnym.

Rzeczą jest istotną dobrze rozróżnić tryb od treści. Jeżeli co do pierwszego, zdania są rozmaite, co do drugiej jednomyślność jest powszechna. Rzym jest fatalną koniecznością.

Cesarz Napoleon zna dobrze Włochy; zna papieństwo, bo był się przeciw niemu na miejscu w swojej młodości; nakoniec wie, że niezawsze można wygrywać wielkie bitwy.

Nienależy więc kusić powtórnie Opatrzności. Nowe powstanie, a nie jest ono niemożliwe, choćby z powodu upadku Garibaldi, może być dla wszystkich zgnębem; rozwiązanie mogłoby wówczas spełnić się nie w drodze rozsądku, ale wśród wstrząszeń i klęsk, których uniknąć należy, jak hańba cywilizacji i wieku w którym żyjemy. Groźby upadły razem z szablą Garibaldi; Francja może sądzić i rozstrzygać; w niczem jej miłość własna niebędzie zdraźniona.

Niezbędnym było niedozwolić pierwszego kroku, jeśli niechciano pozwolić na ostatni. Cesarz mógł powiedzieć panom Farini i Cialdini w Chambery, że niegadza się na wyprawę do Marchii i Umbrii; mógł nieuznać nowego królestwa obejmującego część ziem papieskich, lecz raz przyjąwszy zasadę, trzeba przyjąć jej wyniki; legika jest nieubłagana.

Wszyscy zapytują dzisiaj: „co będzie z Garibaldiem? Żądał on uciec do Anglii. Ale czyż można po ogłoszeniu go rokossaniem i wyjściu z pod prawa, pozwolić mu oddać się przed wyrokiem sądu najwyższego. Jeżeli Garibaldi odpłyne wolno do Anglii i jego towarzysze powinni być wolnymi. Bezkarność z góry zapewniona dla wszystkich zamachów tego rodzaju wytyłaby we Włoszech wszelkie uszanowanie dla prawa już i tak nadwątlone. Z drugiej strony Garibaldi nie jest rokossaniem, jak każdy inny. Czy byłaby sprawa kończąca się amnestją królewską. Czy podobna złać zupełnie męża, który tyle położył zasług Włochom? Nie łatwo stanowczo wyzrec w tym przedmiocie, w którym z jednej strony stoi mąż wielki, ale zawsze jednostka, a z drugiej najwyższe dobro kraju.

Ministrowie byłoby za tem, aby pozwolić Garibaldiemu odpłynąć do Anglii.

Dużo mówią o rozwiązaniu parlamentu; uwieziono 6-ciu posłów strony lewej; wielu innych okazało się w krajach południowych w świetle bardzo dwuznacznem. Mówią, że poseł Pancaldo w Messynie, zmusił prefekta do podpisania rozkazu, którego spełnienia odmówił dowódca żandarmerii.

Turyn 20 sierpnia. Bitwa i pogrom ochotników Garibaldiego zaszły pod Aspromonte, między Reggio i Catanzaro; zdaje się, że półkownik margr. Pallavicino di Priola dokonał tego z dwoma batalionami bersaglierów.

Mniemanie powszechne, które przywiązuje niesłychaną wagę do osoby Garibaldi, mimo naganne jego zło-

czenie wolałoby, aby był umknął bądź do Anglii, bądź do Ameryki.

Odpowiedzialność ministrów z każdym dniem wzrasta. Niemożna nawet z pewnością powiedzieć czy przesilenie już zupełnie minęło. Garibaldi był tylko ramieniem, lecz myśl, która je poruszała istnieje i ożywa Włochów. Mazzini kierował z Londynu spiskiem. Mazzini w dzień tryumfu zjawiłby się natychmiast, dla zebrania owoców zamachu. Dosyć jest znać imiona ludzi, którym poruczył zapalić powstanie włoskie na południu. Mordini, Fabrizzi, Micelli, Nicotera, Zupetta, Libertini i ksiądz Di Boni, przysięgli królowi i statutowi, a jednak nie wahał się przebiegać okolicę Palermo i Neapolu i opowiadać potrzebę pozbycia się króla i konstytucji.

Byli oni ministrami proroka londyńskiego; a jeśli by kto chciał widzieć, jakich środków używali w tych ostatnich czasach, dosyć tego, że u podległych uwiecznionych w Genui podczas objawu znaleziono sztylety i krew plynęła.

Dziennik Unita Italiana, Organ wyobrażeń mazzinistowskich, umarł. Parce sepulto (Przebiecz pogrzebinom). Niech Bóg przebaczy całe zło, które ten dziennik siał na Włochy. Godzi się spodziewać, że i inne tęż barwy wychodzą przestaną.

Wojska wysłane do krajów południowych, po przywróceniu porządku mają do spełnienia innego rodzaju postannictwo; mówią że rząd skorzysta z obecności ich w byłym królestwie Obojga Sycylii, do ostatecznego wytypienia zbójstwa, które podniosło głowę.

Około połowy września, parlament ma być zwołany. Godzi się spodziewać, że w tym czasie sprawa rzymska pomknie się naprzód; gdyby bowiem inaczej było, mniemanie powszechne podniosłoby głos z powodu pewnych zamiarów przypisywanych gabinetowi francuskiemu. Włochy okazały się dość silnemi do poskromienia stronnictw; daje to dostateczną rekoncję i tym nawet, którzy szukają pozorów do odkładu rozwiązania zagadki władzy świeckiej.

Dzienniki Narodowości i Italia umieściły listy pana Rattazzi do prefekta palermitańskiego, z dnia 16 czerwca, 10, 14, 22, 27, 28 i 31 lipca tudzież kilka odpowiedzi prefekta De Ferrari, dowodzące, że rząd z największą sprężystością działał, aby nie dopuścić wybuchu rokossu w Sycylii.

Podaliśmy w swoim czasie list generała Jerzego Klapki z powodu proklamacji Garibaldi do Węgrów; teraz *dziennik Italia* umieścił list Rossutha pisany z tegoż powodu do redakcji. Przytaczamy go w dosłownem tłumaczeniu.

„Od niejakiego czasu zawiadomiony zostałem, że generał Garibaldi powołał Węgrów do broni.

„Opłakane powikłania, w jakie Włochy wtroczone zostały, najoczywistej dowodzą niewczesności tego wezwania.

„Polegając na zdrowym rozsądku ludu węgierskiego, niemniej wrodzonym mu jak meztwo, sądziłem, iż mogłem pominać milczeniem ten nierozważny krok dostojnego generała, lubo głęboko mi zadziwił. Tymczasem odbieram z Węgier wiadomość, że są ludzie, którzy wzmawiają moim współziomkom, że wezwania do broni generała Garibaldiego wydane zostało za moją zgodą i moim potwierdzeniem.

„Nie mogę przypisać tego nadużycia mojemu imieniu czemu innemu, jak knowiomni dworu wiedeńskiego. Nie pierwszy to już raz jego podmiawicze dopuścili się podobnego nadużycia dla wtarcenia ludu węgierskiego w rozpaczliwe powstanie; Austria zawsze postępowała tym sposobem, ile razy, czując się wolną od wszelkiego niebezpieczeństwa zewnętrznego; sądziła widzieć dogodną porę do stłumienia wszelkiego ruchu wewnętrznego.

„Nie dziwi mi zatem wcale, że ci podmiawicze w lot pochwylił proklamację generała Garibaldi; bo o ile Austria lęka się spólnego działania Włoch z Węgrami o tyle uradowałaby ją pojedyncze powstanie w Węgrzech, w chwili, w której skutkiem opłakanych rozterek, Włochy, chwytając się na krawędzi wojny domowej znajdują się nietylko bezzilnemi, ale co gorsza narażone są na zerwanie ze zwycięzcą pod Magento i Solferino.

„Nadużycie więc mojego imienia, o którym mi ostrzeżono a przymtem obowiązek dania ostrzeżeniu przeciw zgubnemu bledowi, przyjaciół politycznym, czyniącym mi zaszczyt ufania memu kierunkowi, zniewalała mi otwarcie oświadczyć: że nie tylko jestem zupełnie obcem wezwaniu do broni, które jen. Garibaldi przesłał do Węgrów, lecz że je potępiał w sposób najmocniejszy jako zupełnie niewczesne i nierozważne.

„Jakaż chwilę generał wybrał do wydania tej odezwy? Czyż walczy z Austrią na czele sił kromi dowodzi?

„Gdyby tak było, mógłbym pochwalić lub naganie jego przedsięwzięcie w miarę, jakby działał zgodnie lub niezgodnie ze swoim rycerskim królem, ale w każdym razie zrozumiałbym jego logikę, gdyby rzekł do Węgrów: Bije się z Austrią, bijcie się i wy z waszej strony!

„Lecz jen. Garibaldi dalekim jest od walki z Austrią. Jego okrzyk wojenny Rzym albo śmierć naraża na powagę króla włoskiego patriotę, naraża na rozprzeżenie jego ojczyznę; wstrzymuje jej organizację, na niebezpieczeństwo i tak opóźnioną, wiktą jej skarb, podaje w wątpliwość jej przyszłość, i wywołuje okropność domowej wojny. I dla czegoż to wszystko? Oto dla wejścia w zartę z cesarzem Francuzów, które nieuchronnie sprowadziłyby zgubę państwa włoskiego. Okrzyk Rzym albo śmierć! jeżeli ma mieć jakie znaczenie, to chyba wojnę z cesarzem Francuzów, ponieważ on, nie Austria, każe zaciągać straż na Kapitolium.

„Takie tylko wnioski wyciągnąć można z obecnego położenia na poparcie powołania Węgrów do broni. Powody, które skłoniły Garibaldi do wydania tej odezwy dalyby się następnie skrócić: „Ponieważ Czarnogórzanie biją się z Turkami, ponieważ stosunki Serbów z Turcją są nadzwyczaj wytyżone, ponieważ ja (Garibaldi) zamierzam zerwać z moim królem i z rządem kraju, aby ich skłócić z Francją, ponieważ przyszłymi do chwili w której Austria niema się czego lękać ani ze strony Turków, ani od Czarnogórzan, ani od Serbów, ani od Włochów, ani od Francji, jest to właśnie pora dla was Węgrzy uderzyć na Austrię, bo szczęściem dla waszej chwały jest ona gotowa silnie was przyjąć i nie ja zniszczyć nie zatrudnia, a przymtem ja (Garibaldi) postaram się przez moje proklamacje obudzić na was jej baczność.”

„Można podziwiać dziwaczność tego rozumowania, lecz nienależy obrażać się, że zdrowy rozsądek węgierski woli czekać, dopóki Austria nie znajdzie się uwikłana w jaką wojnę lub dopóki jakie niebezpieczeństwo nad nią nie zawisnie; lub przynajmniej dopóki powikłania europejskie nie przedstawiają Węgrom możliwości uzbrojenia się i wystąpienia w szych bojowych. Każdy patriota włoski powinien cieszyć się z takiego ich postanowienia.

„Więcej niż ktokolwiek wiem o ile Węgrzy są gotowe do skorzystania z pierwszej nadarzonej zrzeczności do wyswobodzenia się z pod przemoicy Austrii.

„Jeżeli naród węgierski osadzi, że nawet sam jeden odobniony bez względu na okoliczności zewnętrzne może rozpocząć ostateczną walkę, znajdzie mię zawsze gotowym dzielić jego dół i niebezpieczeństwa.

„Ale ponieważ w podobnym razie nie liczyłby na żadną

pomoc zewnętrzną, uczciwość i sumienie mówią mi, że tylko samemu narodowi należy zostawić odpowiedzialność za jego postanowienie i za wybór chwili. Jeżeli przeciwnie idzie o zapalenie do wojny narodu węgierskiego przez zewnętrzną namowę, niewąmian, że się oświadczyć, że niewolno nikomu a najmniej cudzoziemcowi, jakkolwiek wysokie by zajmował stanowisko, zagrzewać do powstania naród, bez dania mu pomocy, która połączona z siłami samego narodu mogłaby obiecywać rozsądną nadzieję powodzenia.

„Cóż jen. Garibaldi daje Węgrom?—proklamację!

„Podobna polityka nie może być moja. Naród mój wie dobrze, że nigdy nieprzestane pracować nad wyzwoleniem ojczyzny; ale wie także, powtarzam to, w sposób najuroczystszy, że ani tęsknota wygnania, ani nieprzeblagana nienawiść jarzma austrijskiego, nie skłonią mi nigdy na płoche narażanie krwi moich współziomków i przyszłości mojej ojczyzny.” Lozana 28 sierpnia 1862 r.

Luigi Rossuth.

— *Dziennik Kurjer Emilji*, ogłosił następny list którego podajemy tłumaczenie:

„Najdosłowniej generał Garibaldi!

„Czy pamiętasz ów dzień, w którym przejeżdżając przez Genewę, jeszcze przed sławnymi swemi bitwami, żadales abym napisał hymn, który potem przybrał twoje imię? Dziś z duszą wzruszoną i rozdarta nieszczęściami jakie grożą ojczyźnie, proszę cię o jedną łaskę: jeżeli w nadmiarze nieszczęścia, przyjdzie, że bracia wystąpią do walki z braćmi, (drzę na samo wspomnienie tego), błagam rozkaż, aby nikt nie śmiał śpiewać hymnu uswieconego krwią tylu bohaterów poległych w bitwach przeciw cudzoziemcom, ze słowami tej pieśni na ustach. Mam nadzieję że to uczynisz. Mój hymn mówi: Zmartwychwstałi męczennicy! A ja w tej straszliwej godzinie widzę ich znów zapadających w swe groby i zalewających się łzami; tymczasem Faryzeusze i Austriacy śmieją się, oczekując z niecierpliwością na chwilę bratobójstwa.

Boże zmiłuj się i zbaw naszą ojczyznę! Luigi Mercantini. Polonic 24 sierpnia 1862.

— Depesza nadesłana z Avezzano z dnia 29-go, donosi: Kapitan Borgogna uczynił zasadzkę na stu zbójców, niedaleko Grotta Minardi. Wielu z nich pozabijano, innych raniono i wzięto w niewolę i konie porożbięły się.

Francja.

Paryż 30 sierpnia. Krótka depesza oznajmująca pojmanie Garibaldiego wywieziona na giełdzie, sprawiła najwyższe wzruszenie; był to właśnie dzień likwidacji; renta podskoczyła o 75 centymów, a pożyczka włoska o 2½ franka.

Jeżeli ludzie pieniężni nie tańli swę radości, politycy nie dali się im przewyższyć. Każdy radby przeniknąć przyszłość, lecz trudno odgadnąć co wywinie się z uwiezienia Garibaldi. A naprzód chociaż Europa i rządy europejskie rade są, że ten zamach tak prędko został stłumiony, należy jednak wyznać, że we Włoszech środkowych na podżeganie stronnictwa ruchu wybuchnęły objawy po miastach i że to stronnictwo nie przestaje prowadzić się tak, jakby skupiało w sobie całe Włochy. Czyż nie należy obawiać się, aby nie stanęło do walki, nie już przeciw polityce rządowej, ale nawet przeciw osobie królewskiej?

Zwycięstwo pod Aspromonte opowiadane jest przez wszystkie dzienniki paryskie z wielkimi społeczniciem dla Wiktora Emmanuela. *Constitutionnel*, *Pays*, *Patrie*, nawet *France* ochłonęła w swym gniewie i mówi: „jedno nas zasmuca, to, że krew plynęła i że sam jen. Garibaldi został raniony.

„Kiedy wielki wicherzytel podnosił chorągiew rokossu, kiedy zagrażał niepodległości swego kraju, kiedy zły nasze waleczne wojsko, byliśmy względem niego surowymi; ale dziś w obec nieprzyjaciela zwyciężonego i ranionego cały żal zniknął powinien. Oddajemy sprawiedliwość dziejowej tej wielkiej społecznej postaci.”

Dziennik Opinion nationale, jak wiadomo niebardzo przychylny rządowi cesarskiemu, mówi: „Upadek Garibaldiego usuwa już pobudkę czci wojskowej, która ostatnio dotąd potrzebę przedłużenia pobytu naszego w Rzymie. Jeżeli Wiktor-Emmanuel umiał poskromić Garibaldi, potrafi również dobrze jak i my sami, opłokować się papieżem w Rzymie. Zadanie więc wojskowe znikło, zostało jedno tylko zadanie polityczne; po doświadczeniu zaś, jakie zwycięzko przeżył, król włoski ma prawo silnie dopomnieć się u Francji końca wdawania się jej w sprawy wewnętrzne włoskie.

Zdano od niego dowodu siły. Ten dowód został złorzony; rząd więc cesarski zapewniwszy przez zastrzeżenia, których nikt sprzeciwiać się nie zechce duchowną niezależność ojca świętego, może być uwolniony od tej płonnej straży, którą od 13-tu lat trzyma w Rzymie, a przez którą nie wyjednać nie był w stanie.”

Dziennik Presse podobnie tę myśl obszerniej rozwija. *Dziennik Temps* gorąco zagrzewa, aby nie zapomniano słów pana Billault, że niemamy prawa wiekować w Rzymie i że obecny stan rzeczy jest pełnym niebezpieczeństw dla Włoch i dla Europy.

Lecz jeżeli dzienniki francuskie widzą w stłumionym rokossu powód do ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy rzymskiej, dziennik londyński *Morning-Post* zapatraje się na sprawę włoską z właściwego sobie stanowiska:

„Słyszeliśmy, mówi on, wiele rozpraw o załodze mieszczącej, która miała być rodzajem przejścia z zajęcia Rzymu przez wojsko francuskie i ustaleniem w nim stolicy królestwa włoskiego. Był to plan bardzo trafny oddania w straż wojsku Wiktora-Emmanuela miasta Leonowego na prawym brzegu Tybru. Rząd włoski poczytywałby sobie za tak obowiązany jak francuski do czuwania nad bezpieczeństwem ojca św.

Co się ściera do bezpieczeństwa papieża, kardynałów i całego duchowieństwa, do swobody spełniania ich kapłańskich obowiązków, wprowadzenie do Rzymu wojsk włoskich w nieczymy tego bezpieczeństwa i tej swobody nie nadwzględęło. Wprowadzie wojsko włoskie nie podzieli w Rzymie prac wojska francuskiego, ale Cialdini i Persano, Pinelli i Lamarmora, jeżeli wszystkie ich działania nie są obłąkami mistyfikacją, spełniają dziś we Włoszech południowych tę samą powinność, której człowiek najprzeikniejszy nie potrafiłby rozróżnić od powinności powierzonej dowódcy wojsk francuskich.

Jeżeli Napoleon III jako sprzymierzeniec papieża, choć w Rzymie zasłaniał go od Garibaldi, Wiktor-Emmanuel jak sprzymierzeniec Francji usiłuje także wstrzymać ich postęp. Niebłoby nie nadzwyczajnego przypuszczenia, gdyby Garibaldiemu udało się stanąć na ziemi papieskiej mógłby wówczas znaleźć się w obec połączonych wojsk francuskich i włoskich, czyli innymi słowy papież echnąłby lub pomimowoli znalazłby się broniomym przez żołnierzy włoskich. Jeżeli z pobudek politycznych i religijnych wojsko Wiktora-Emmanuela może zgodzić działać z wojskiem jego cesarskiego sprzymierzeńca na południu Włoch, co w tym jest nie niemożliwego, aby też same wojsko nie miały działać we Włoszech środkowych? Dziś jest rzecz widoczna, że rząd włoski zasłania papieża od machów Garibaldi, czyż nie byłoby to redukcją

absurdum (ostatnią niedorzecznością), żądać, aby Francuzi zasniali go ciągle od Włochów.

W takim stanie rzeczy Francuzi koniecznie zastanowić się powinni, że hołdując przywilejom rzymskim za dalszy tylko głęboką ranę zasadom 1789 i ludowemu początkom napoleońskiego cesarstwa. Jaką Francja odnosiłaby chwałę, gdyby od podziemia aż do szczytu napelniała zamek sw. Anioła i inne więzienia stanu papieskie, wtrącając w nie tę natchnioną młodzież, którą Europa otacza powszechnym społecznym i to dla tego tylko, aby utrzymać w Rzymie rząd wprost sprzeczny z zasadami jakie u siebie ogłasza i wykonuje.

Wice-król egipski opuścił d. 28 sierpnia Paryż, pożegnawszy w ciągu dnia cesarza. Zabawi on parę dni w zamku Belle-Eau, wspaniałym gmachu nad brzegami Rodanu, niegdyś własności arcy-biskupa paryskiego, księdza Sibour, a dziś pana T. Bravay, naczelnika jednego z najważniejszych domów handlowych w Egipcie. W niedzielę, 31 sierpnia, wice-król wsiądzie w Tulonie na czekającą go tam fregatę i popłynie do Konstantynopola. Towarzyszą mu: książę Mustafa-pasza, Roenig-Bey sekretarz przyboczny; Nabar-Bey, sekretarz tłumacz i liczni orszak. Said-pasza zostawił w Paryżu rozgłos księcia rozumnego, bardzo oświeconego i wernego obrońcę sprawy postępu i cywilizacji na Wschodzie.

Piszą z Hawany 1-go sierpnia: Główny konsul francuzki tej wyspy, p. des Essarts, przesłał generałowi de Lorencez list następujący:

Hawanna 23 lipca 1862 r.

„Panie generale! Osada francuzka w Hawannie, pragnąc dać wojskom lądowym i morskim w Meksyku dowód społeczną, wyznaczyła na przełożenie głównego konsula francuzkiego w tym mieście, kommisję, której poruczone zbierać składkę na złozenie wam panie generale, oraz wszystkim oficerom i wojsku wszelkiej broni znajdującemu się pod waszymi rozkazami trochę sygar hawajskich. Sądziłyśmy naprzód, że w spełnieniu tej myśli czysto francuzkiej, nie należało przyjmować innych składek jak francuzkiej, lecz znaleźliśmy w mieszkańcach hawajskich, Hiszpanach i Kreolach tak żywą chęć połączenia się z nami, że przyjęliśmy najchętniej ich uczestnictwo. Więc niż 400 osób dobrowolnie przyłożyło się do składki, chociaż niedawaliśmy żadnego rozgłosu naszemu zamiarowi, w ten sposób zebrano 136,000 sygar które dziś wysyłamy.

Prosimy was panie generale przyjąć ten upominek i zgodnie z życzeniem uczestników składki kazać rozdać sygarę w dzień imienia cesarskiego. Osada francuzka w Hawannie nie może przyzwolicić uczcić narodowej uroczystości, jak zespalać się w tym dniu z tą garstką walecznych żołnierzy, którzy tak wytrwale i sławnie bronią chorągwi francuzkiej.

Racz przyjąć i t. d.

Paryż 31 sierpnia. Niektóre dzienniki zagraniczne oznajmują, że Juarez wyprawił w tajemnym poselstwie do cesarza pana Ramona Pacheco, z prośbą o cofnięcie wojsk francuzkich i zaprowadzenie nowego rządu na zasadach wyzwolenych.

Sądzi, iż możemy zapewnić, że rząd francuzki nie otrzymał najmniejszego upowiadania w tym duchu i że w każdym razie podobne poselstwo niema najmniejszej nadziei powodzenia. Niezgoda panuje między Meksykami. List z dnia 1 sierpnia otrzymany drogą na Anglię oznajmuje, że Doblado przygotowuje poruszenie przeciw Juarezowi.

Anglia.

London, 30 sierpnia. W przyszły poniedziałek to jest 1-go września królowa wyjedzie do Niemiec, wypłynę z Woolwich na pokładzie okrętu Fairy. Na tym statku przybędzie do Queen-lithe lub Gravesend, gdzie okręt Wiktorja i Albert czekają na naj. panie dla przewiezienia jej na ląd stały. Książę Wallji towarzyszyć będzie swojej matce aż do okrętu, stamtąd wróci do Windsor.

Austria.

Wiedeń 28 sierpnia. Wschodnio-niemiecka poczta otrzymała z Zagrzebia następujący list pisany d. 27 sierpnia:

„Spółczucie dla poddanych tureckich plemienia słowiańskiego w Kroatji, ziemi słowackiej i na pograniczu wojskowemu, z każdym dniem wzrasta; jedynym prawie przedmiotem rozmów jest nieuchronne wybuchenie wojny między Serbią i Portą. Mówią na pewne, że ban kroacki, baron Sokczewicz, ma dziś wyjechać do Wiednia dla osobistego sprawozdania o tym stanie rzeczy.

Donoszą, że emisariusz Garibaldi, Viola, schwytany kilka miesięcy temu w Peszcie, u którego znaleziono proklamacje rewolucyjne, został skazany przez sąd wojenny na zdradę na 16 lat do ciężkich robót. Wyrok został potwierdzony.

Czytamy w Gazecie Dunajskiej: Powinność mówienia prawdy zniewala nas do oświadczenia, że całe dziennikarstwo paryskie uznało notę Monitora w sprawach włoskich za niedostateczną. Można było spodziewać się, że rząd francuzki nie zaspokoi w tym względzie ciekawości powszechnej i nie przedstawił swój ostatecznej myśli w sprawie rzymskiej. Oświadczenia tego rodzaju nie mogą nigdy być zadawalające; wzbrania tego ogólnego dyplomatyzmu.

Wszakże byłoby niesprawiedliwością nieprzywiązywać żadnej wagi do noty Monitora; z niej bowiem wynika, że Francja bronić będzie papieża nie tylko od demagogii ale i od Piemontu. Oddać Rzym Piemontowi w razie kiedy stłumi powstanie Garibaldi i jakby w nagrodę za ten krok stanowczy, byłoby czynem plamiącym uczciwość rządu francuzkiego i nieodpowiednim dobru kraju; sądźmy więc, że to jest niemożliwe. Bezpieczeństwo głowy kościoła katolickiego nie jest podrodzajem przedmiotem dla Francji; wygnanie papieża z Rzymu oddziaływałoby potężnie na wszystkich, którzyby przyczynili się do tego wypadku.

Depesze telegraficzne.

LONDYN. Dziennik Rana na poczta mówi, że zwycięstwo nad Garibaldim powinno dać powód rządowi włoskiemu do najsilniejszego dopomnienia się, aby Francja opuściła Rzym.

Dziennik Daily-News podobnież żąda wyprowadzenia wojska francuzkiego i oddalenia pana Rattazzi.

TURYŃ, poniedziałek 1 września. Gazeta urzędowa donosi, że rossiane fałszywe nowiny dały powód do zamiaru objawień w Medjolanie, w Pawji, w Brescia, w Genui i w Palermie, lecz wspanie się sity zbrojnej i czynność władz uczyniła go bezskutecznym, dość było kilku uwięzień dla rozproszenia tłumów i przywrócenia porządku.

TURYŃ, poniedziałek 1 września. Dziennik Discione sędzi, że jutro ogłoszony będzie dekret: zamieniający senat na sąd sejmowy, przed którym wytoczoną zostanie sprawa Garibaldi.

Donoszą z Medjolanu, że wczoraj jeszcze były nowe objawy. W Liwornie wybuchnęło powstanie; wojsko cofnęło się dla uniknięcia rozlewu krwi.

PARYŻ, wtorek 2 września. Monitor powszechny oświadcza, że ani chwili nie myślało o zwołaniu rady tajnej.

LONDYN, wtorek 2 września. Ostatnie wiadomości z New-Yorku dochodzą do 23 sierpnia. Według nich generał Pope połączył się z generałem Mac-Clellanem blisko Acqua-creek i że całe wojsko oderwańców opuściło Richmond i wzięło kierunek ku dolinie Wirginjskiej. Oderwańcy posuwają się pod twierdzę Donnelson; zostali odparci w uderzeniu na Edgefield w Tennessee.

Generał Pope znajduje się teraz na północnym brzegu rzeki Rappahannock; oderwańcy zajmują brzeg południowy, gdzie osadzili rząd działobitni. Kilkakrotnie uderzali na związkowych, usiłując przebyć rzekę, lecz zawsze byli odpięriani. Walna bitwa jest bliska. Związkowi mogą utrzymać się na swem stanowisku, aż do nadejścia posiłków, które pozwolą im rozpocząć działania zaczepne. Wiadomości z Vera-Cruz z dnia 1 sierpnia oznajmują, że jeden okręt francuzki bombardował Campeche, lecz nie został odparty. Droga między Orizaba i Vera-Cruz jest utrudniona. Czterotysięczny oddział francuzki opuścił Martinikę i udał się do Vera-Cruz.

Minister angielski zaniósł silną protestację przeciw samowładnym rozporządzeniom generała Almonte.

TURYŃ, wtorek 2 września. Wczoraj Garibaldi przybył do Spezzja; rana jego nie jest ciężka.

Dziennik Opinions oznajmuje, że wiadomości o rozstrzelaniu zbiorów wojskowych jest bezzasadna.

LONDYN, wtorek 2 września. Dziennik Times i Daily-News nastają na konieczność wyprowadzenia wojska francuzkiego z Rzymu. Morning Post twierdzi, że Napoleon III sprzyja Włochom i skorzysta z okoliczności do rozwiązania sprawy rzymskiej.

TURYŃ, wtorek 2 września wieczorem. Dziennik Italia oznajmuje, że odbyła się nadzwyczajna rada ministrów, dla rozstrząśnienia obecnego stanu rzeczy. Panowie Sclopis wiceprezes senatu, Alfieri, d'Aze-glio, Tecchio i Farini, znajdowali się na tej radzie.

Zdrowie Garibaldiego jest zadawalające.

LONDYN, środa 3 września. Wiadomości z New-Yorku dochodzą do 26 sierpnia. Poselstwo prezidenta Jefferson Davis doradza ulepszenie marynarki i wojska; oświadcza się za dalsze popieranie wojny; mówi, że dług Stanów oderwańczych jest blahy i zaleca nowe wypuszczenie bonów skarbowych. Żąda nadto, aby obowiązek służby wojskowej zastosowany dotąd do ludzi 35 lat wieku, został rozciągnięty do lat 45.

Opłata wywozowa dwudziestu procentów wartości, nałożoną została na bawełnę i tabakę, w zamiarze wynagrodzenia obywateli za straty rządzone przez nieprzyjaciół.

Konsul francuzki w Nowym Orleanie protestował przeciw rozkazowi generała Buttlera zabrania broni; generał nie cofnął swego rozkazu.

PARYŻ, czwartek 4 września. Monitor powszechny oznajmuje, że cesarz, cesarzowa i następcy tronu wyjechali do Biarritz.

TURYŃ, środa 3 września. Gazeta turyńska oznajmuje, że na odbytych radzie nadzwyczajnej, przemogło zdanie zostawienia sprawiedliwości właściwego biegu.

Gazeta urzędowa uwiadamia, że Garibaldi został przeniesiony do Virignano na zatoce Spezzja. Dziennik Times mówi, że Garibaldi nie może jak więzień stawać przed sądem; dosyć gdy przyrzecze królowi na słowo, że opuści Europę na długie lata.

ALEKSANDRIA w Egipcie, wtorek 2 września. W Marach, na północowschód Alepu mużulmanie wyrzucili 70 Ormian i biskupa. Wysłano wojska dla ukarania zaborców.

TRYEST, czwartek 4 września. Donoszą z Aten 3 sierpnia, że przedstawiciel Anglii, przesłał rządowi hellenickiemu notę, poehwalającą jego usiłowania, w duchu ulepszeń i przywrócenia porządku. W tejże nocie wyraża, że Anglia sprzeciwiać się będzie wszelkim krokom zaczepnym przeciw Turcji.

Żadne zapewne miasto niema tak pięknych, tak rozmaitych, a tak artystycznie ręką Bożą wyrzeźbionych okolic, jak Wilno. Rozlane w nich technienie przedwiecznej piękności, jak przed sześciuset laty zdolne było zachwycić duszę na wpół dzikiego przewodcy Litwy i kazało mu rozniecać tu Znicz społeczności; tak i dziś równie mogłoby czarować widza, do wynioślejszych nad powszednie myśli zachęcać, leczące piersi kurząwą miejską zadrutę. Ale „natura wpuściła tu człowieka, iżby ogród edencki wypielniał!“ i oto jeśli zechcemy szukać odetchnienia dla duszy zbolalej, nową tylko boleśń znajdujemy wśród nadobnych dolin i wzgórz opasujących Wilno.

Na malowniczych wybrzeżach Wilji i Wilenki, na stokach zielonych pagórków, po wąwozach i gajkach, przy każdej najmniejszej drożynie, rozsłady się w około karczmy i karczemki—zinnem ciałem gadu opasły starą dziedzinę Olgięrdów. Brudne, jak chciwość, która je wzniosła, jak opilstwo, które je podtrzymuje, ustroiły się w łachmany świętych nazwisk Berlina, Karlsbadu, Jerozolimy, Betleemu, ażeby pokrywć niekczemność swego przeznaczenia i tego co się w nich przyczaja. Wszystko, czego tylko może dostarczyć przebiegłość, wsparta poznanieciem ciemnej strony chuci ludzkich, użyte tu zostało dla zwabienia ofiar na potrażnięte brudną słomą mądełowe łóżę wyuzdania. Tam przerażają, pijana muzyka wygrywa darmo łamane tańce; ówdzie na rozmaity sposób zbieraniami pod płotem chwastami zaprawna wódka, sprzedaje się po niższej niby cenie, jak prosta siwucha; gdzieindziej groszowa za-

kąska daje się bezpłatnie do kwatki, która sówicie wszystko opłaca; w innym miejscu znowu inne, obmierzłe stręcząc się dogodności. I biedny lud nasz miejski, długim pasmem żurawi ciągnących w cieplejsze kraje, co niedziela wlece się tam gromadnie, niosąc na szwank mienie, zdrowie i uczucie własnej godności.

Co się stało z naszym ludem wileńskim, którego nie poznajemy w tych hałasujących po karczmach, a wieczorem walających się po drodze opojach? Tak niedawno jeszcze widzieliśmy go innym, trzeźwym, zadumany, spokojnym! Szukamy przyczyn tego rozdzierającego serce przewrotu, i chyba jedną tylko wystawić możemy: klęski rękodzielnictwa. Do powszechnej stagnacji w odbycie naszych wyrobów miejscowych, spowodowanej niezaopatrywaniem się konsumentów w nie na zapas i obywatelom się rzeczami najniezbędniejszymi, przybyło do nas z otwarciem kolei żelaznej do granicy, współzawodnictwo wyrobów obcych i rękodzieła wileńskie postawiło w oplakany stan. Ale czyż rozpaczne opuszczenie rąk i odbieranie sobie rozumu przez pijaństwo, w czemkolwiek temu zaradzi? Czy raczej nie jest to chwila największego wyteżenia sił ciała i ducha, ażeby się podźwignąć z niemocy?

Napróżno będziemy usiłowali zniszczyć chorobę zewnętrzni okładaniami, jeżeli przyczyna jej leży wewnątrz i tam się nieleczy. Lud nasz wileński sam na sobie powinien wymódz pokonanie choroby pijaństwa, które go dziś nurtuje; widzieliśmy na nim, iż do tego jest zdolny. Jakie zabiegi, jakie podstępny propinatorów nierozbijają się aż do niedawnego czasu o jego szlachetną wytrwałość we wstrzemięźliwości! Niechże powróci do tej wypuszczonej z rąk chluby swojej; niech sam powróci, nielecząc na nikogo, coby go za rękę prowadził.

Lud wiejski, jeżeli nie wszędzie, to w bardzo wielu miejscach, znajduje w ziemiach zachętę i ułatwienie do zachowania się we wstrzemięźliwości, do oświecenia drobnej swj dziatwy. Lud miejski na kogoż liczyć dziś może w tym oboju? Pomiędzy uczyszczającymi na zamiejskie hulanki, wielką, może nawet większą część jest piśmiennych. Niechże czas tak niebacznie i uszczerbkiem materialnym i moralnym trawiony, poświęca na czytanie i uczenie swych pacholąt! Bez kształcenia się i kształcenia mających dziedziczyć po nas pracę pokoleń, niezdolamy nigdy wyjść z nędzy i poniżenia, w które nas ciemnota wprawiła.

Łukasz Górnicki, pisarz wieku XVI, powiada, iż za jego czasów w Hiszpanji „tego, kto się raz upiję, nie tylko do przysięgi, do świadectwa nieprzyuszczano, ale miano go za napoły od czi odsądzonego.“ Słowa te podajemy miejskiemu ludowi naszymu za hasło, i wierzymy, że godnie ich użyć potrafi.

Przegląd

Pism czasowych.

Gazeta Polska (do N. 200): Piszą z Pińska d. 28 sierpnia: Fizjonomia Pińska bardzo skromnuchna, bo oprócz imponujących murów kościoła i klasztoru jezuitów, oprócz trzech innych mniejszych kościołów i pięknego gmachu gimnazjalnego, oraz kilku domów murowanych—jest to sobie miasteczko żydowskie, jakich pełno na naszej ubogiej Litwie. Czarne, brudne, zaludnione przeważnie elementem żydowskim; a jeśli czasem zrajną do miasta w dniach sabatu—to puste i jak grób smutne. Miasteczko samo ożywia się raz tylko do roku w czasie kontraktów s-to-janskich, gdzie cała arystokracja i elegancja powiatowa zapelnia eleganckie mieszkanka wszystkich zajądów na tak zwanej ulicy Wielkiej (która nawiasem mówiąc tak jest długa, jak jeden gmach teatralny w Warszawie, a o wiele od niego węższa), porobi wszystkie interesa i sprawunki w ciągu dni kilku i znowu na rok cały osamotni miasto. Chęć wszakże jakkolwiek odszukać cechę odróżniającej Pińsk od innych miasteczek naszych, to chyba powiedzieć można, że on posiada na środku ulicy Wielkiej pas bruku, który jednak nie przeszkadza wcale dusić się od kurzu w czasie dni pogodnych, a walać błotem nogi przechodniów w czasie sły. Co do mnie, spędziwszy tu dni kilka wśród ciągłych deszczów, miałem przyjemność widzieć tę ostątnia charakterystykę Pińska i tańcować dziwnego rodzaju galopade po oryginalnych trotuarach miasta: trotuary te składają się z desek dawno pogniłych i polamanych, a skoro namokną, zdają się być nie tyle dla wygody mieszkańców zrobione, jak raczej rzeźną pulapką na przybyłych; gdyż za każdym krokiem niewiadomy przechodzień zapadać musi do jam pod deskami się znajdujących i co chwila wydobyc z nich w posród śmiechu i gwaru dziatwy izraelskiej, wielce uradowanej z widoku, że są przeciw ludziom na świecie, co nie umieją skakać po trotuarach pińskich.

A jednak czemuż ta lichą i brudną mieszcina tak interesują się wszyscy? Oto wyjdzie z tej ulicy Wielkiej na brzeg, spostrzeżenie tam jak okiem zasięgnąć nizinę, łoża, sitowiem i trawą zarosłą; a pod samem miastem, przy cembrowanym brzegu, składy beczek, pak, paczek i worów, las masztów na rozmaitej wielkości i nazwie statkach: berlinach, berlinkach, barkach, półbarkach, czajkach czasem na parostatkach, wreszcie na mnóstwie mniejszych łodzi, noszących nazwę szubalei, objaników, dębów, czółenków, pławiczek etc. Spójrzycie na ten ruch handlowy, co dokoła tu panuje, a zrozumiecie dla czego miasteczku temu, ośmiewanemu dotąd tradycyjnie, znanemu z błot a także z mnóstgi komarów, których nazywają słowikami pińskimi, świetna odkrywa się przyszłość. Ludzi myśli i pracy społecznej oddanych, te słowiki pińskie nie odstraszyły wcale od badań tej miejscowości dziwniej, nudnej tylko na pozór, a jednak wielkiego znaczenia w ekonomji społecznej: Kontrym, Suladecki młody, I. J. Kraszewski poświęcał się jej badaniom; ale myśi zrozumienia ważności topograficznej Pińszczyzny, odszukujemy w dziełach naszych pod r. 1635, w którym to roku rzuceno po raz pierwszy pomysł kanalizacji Polesia, a tylko za czasów Stanisława-Augusta, rozwinięto myśl pierwotną, która się przynależała XVII stuleciu.

Wspomnienia owe, mimowolnie nasunęły się pamięci mojej, kiedyś raz wśród deszczu, przeszedłszy po owej ironicznie wielkiej ulicy, i odbywszy niewprawną galopadę po chodnikach Pińskich, zasiadł w mieszkanku mojem: ten ruchliwy, różnolity brzeg piński wskazuje, że to jest główna arterja bogactwa narodowego, a tu znowu zewnętrzna, a niepokazna fizjonomia miasta każe przypuszczać, że punkt nie został dotąd należycie oceniony jeszcze, kiedy tak prostacze, patriarchalne szaty na wszystkich tu spozrzegasz...

I tak jest zaprawdę: pomimo, że badacze społeczności naszej, tak dawno zrozumieli i ocenili znakomitą wartość tego zakątka ziemi, przetrzęgnięto mnóstwem rzek i rzeczek, co ułatwiały komunikację z najdalszemi prowincjami, pomimo, że za Stanisława-Aug. wyrzuto tu dwa kanały Hetmana W. L. Mich. Ogińskiego i Królewski, dziś zwany Dnieprsko-Buskim, a pisarz piński Butrymowicz, usypał znakomitą groblę przez błota od Pińska do Hornego, na przestrzeni 10 blisko wiorst, a dzisiaj rząd ogromne traci sumy na podtrzymywanie kanalizacji, i pomimo to wszystko, aż do ostatnich czasów ogół krajowców pozostał obojętnym na wszystko i biernie tylko korzystał z tego, co skąd inąd mu ułatwiono.

Tak szły rzeczy aż do r. 1854, kiedy skutkiem wojny krymskiej, a następnie zamknięcia portów Czarnomorskich, całe masy produkcji z południowych gubernij, wróciły się do Pińska; dwa lata następne 1855 i 56 dowodnie przekonały każdego, że Pińsk z natury swojej jest najważniejszem miastem na całej przestrzeni gubernij Zachodnich i z czasem musi właściwie sobie zająć miejsce. Rozpoczęte dziś „pomyśly przeprowadzenia kolei żelaznej“, są tylko dalszym ciągiem zrozumienia stanowiska topograficznego i handlowego tego miasta.

Na ten temat rozmyślałem tak przez chwilę, samotnie siedząc w mieszkanku mojem, kiedy nagle wpada do mnie zadyszany główny mój czyszczony, wulgo miszures, z głosnym wykrzykiem: „Lizymy już przyjechali! ale samy Chirancuzi!“ Ten naiwny wykrzyknik mego czyszczonyśm można objaśnić, że on znając ile mię interesuje wszelka wiadomość o projektowanej kolei Pińsko-Białostockiej, starał się co najspieszniej przynieść mi nowostkę o przyjeździe do miasta kilku inżynierów dla dokonania zatwierdzonych przez rząd, a znanych czytelnikom G. P. z telegramu niedawno ogłoszonego, specjalnych poszukiwań na linii Pińsko-Białostockiej. Z dobrą przeto wolą przyjąłem tę wiadomość, która zresztą nie jeden miły żudek przewodnik, ale większość ludzi oświeconych, żywo bierze do serca, bo widzi w tem wielką na przyszłość dźwignię dla dobrobytu kraju.

Cześć więc ludziom, co wyteżyli całą energję swoję na przełamanie mldj bierności ludzi obojętnych na losy kraju swojego! Cześć pracownikom na niwie społecznej: przyszłość ich zrozumie i godnieć od nas oceni! Nie rozwodząc się więc z niewczesnemi może pochwałami dla założycieli towarzystwa, pozwalamy sobie nadmienić tylko, że skoro doczekamy się ostatecznego urządzenia Towarzystwa drogi żelaznej Litewskiej i skoro pierwsza sekcja tej drogi ukończoną zostanie, pół wieku nie przejdzie—a ta galopada moja po trotuarach dzisiejszych pińskich, zostanie legendową gawędą i może nie jeden sceptyk, natrawiwszy kiedy na słowa nasze, wątpliwie wsią ramionami na znak niewiary, chociażśmy tu z całą drobiazgowością sumiennego turysty spisali to tylko, co nasze oczy widziały.

Zostawmy jednak przyszłość samęj sobie, a podajmy tu jeszcze kilka spostrzeżeń naszych o życiu mieszkańców dzisiejszego Pińska.

Jest tu, jakeśmy wspomnieli, gimnazjum powiatowe. Element ten szkolny wcale dobrze sobie poczyna i pomimo, że praca ich na czas jakiś była przerwana, kształcił się nie ustaje w pocziwym kierunku, tak, że zakład Piński, chociaż lat kilka zaledwie istnienie swoje liczy, zasłużył już w całym okręgu naukowym wileńskim, na dobrą opinię; klasa urzędnicza, choć uboga jak zwykle, także jest na pocziw drodze, że życzyć tylko potrzeba, by nigdy nie zubożniała na głos prawdy i nigdy nie zesła z raz obranej drogi. Do podpierania zupełnie biednej klasy mieszkanców pińskich, wiele zbawienie się przyczynia istniejące tu bractwo siostrzyczek ubogich pani Dąbrowskiej. Mielłmy zreczność mówić kiedyś o tóć we wszech miar pochwały godnym bractwie, które szeroko się rozgałęziło po całej Litwie.

W Pińsku są tylko trzy siostry, ale głównie kieruje panna Ludkiewiczówna; miejscowe damy zaczęły sercem niewieściem przyjąć i wsparły to bractwo. Opiekunkami są: księżna Druka-Lubecka, panna Antonina Skirmuntówna i pani Andrzejkowiczowa; wspólnym tedy staraniem ich, zawdzięcza Pińsk, że zebrał wcale nie spotykaliśmy w mieście, nie tak, jak w innych naszych miastach, jak w Brześciu naprzykład, gdzie na każdym kroku nęde spotykać możesz. Nie mieliśmy czasu widzieć, ale słyszeliśmy, że bractwo siostrzyczek do 40 biednych dziewczynek utrzymuje, po największej części sieroty samej tylko szlachty ubogiej. Nie znamy wprawdzie miejscowych okoliczności, które spowodowały, że samą tylko szlachtą tu się opiekują, ale biorąc na uwagę fakt tylko, każdemu przyjdzie na myśl: Po co taka wyłączność? Czyż wszystkie stany i wszelkie wyznania nie mają zarówno prawa do litośnego serca chrześcijańskiego? I tóbardziej, że jakeśmy słyszeli, bractwo do 2,000 rs. zapaśnego kapitału posiada? (d. n.)

— Mauzoleum dla zwłok s. p. generała Dąbrowskiego, już się wznosi jak nam donoszą z Poznańskiego, obok kościoła parafjalnego w Winnę Górze, wsi leżącej od samym Mitosławiem, darowanej niegdyś generałowi od rządu ówczesnego i należącej dziś do rodziny jego. Kaplica będzie w stylu gotyckim, formy sześcienniej. Ścianą przytającą do kościoła parafjalnego mieści wchód z ciężej świątyni prowadzący. Naprzeciw niego będzie się znajdował sarkofag marmurowy z zwłokami nieboszczyka, nad nim w oknie gotyckiem herb Dąbrowskich. Dwa inne okna będą mieściły na szkle malowane herby kraju. W niszach dwóch ostatnich ścian będą: w jednej oltarz Matki Boskiej, a w drugiej przeciwległej, na podstawie, marmurowa urna z sercem generała, które polecił pozostawić w Winnę-Górze na przypadek, gdyby jego zwłoki gdzieindziej przeniesione być miały. Mury kaplicy w tym jeszcze roku mają być wniesione tak, że jej poświęcenie może nastąpić w końcu przyszłej wiosny.

— P. Tkalac, redaktor „Ost und West“, wzywa w jednym z ostatnich numerów swego pisma, uczonych słowiańskich na zjazd powszechny. Wskazuje on, że w tym roku w całej Europie w sierpniu lub wrześniu będzie mnóstwo zjazdów tego rodzaju, tylko Słowianie nie jeszcze dotąd dla siebie nie obmyśliłi, jak gdyby, dodaje, naród 80 miljonowy żadnej nie miał w sobie działalności duchowej i t. d. P. Tkalac projektuje więc zjazdy powszechnie słowiańskie coroczne, filologów, historyków, dla rozstrąsania zadań dziejowych i językowych i osobistego zbliżenia plemion, zapraszając na nie. Czas oznacza rok 1863, to jest rocznicę s. s. apostołów Cyrylla i Metodego, a jako miejsce... Wiedeń!! stolice państwa, które w swem imię liczy tak mnogie plemiona Słowian. Piękne to jest, ale jedność słowiańska p. Tkalaca, tak jest idealną utopją,

że nam się nawet zjazd tego rodzaju, niemożliwym wydaje... w dzisiejszych warunkach bytu Słowiańszczyzny.

Do Lwowa nadeszła następująca odezwa z Cieszyńska: „Obchodzący dnia 3 września na wspaniałym Radohoszczu przedwstępną uroczystość 1,000-letniej pamięci przyjsia słowiańskich apostołów Cyryla i Metodyusza. Msza św. na górze czytana, śpiewy i mowy nastrożone nam sposobność wzajemnie się poznać i ręce sobie podać.

— Dziennik politechniczny, o którym tylekroć zawsze z należytym uznaniem jego wartości wspominaliśmy, ukazał się zeszyt trzeci z r. 1862. Zawiera on rozprawy: o drenowaniu ulic, o budowie szkółek wiejskich, przyrządzenie Giffarda do zasilania kotłów wodą, o regulatorze Holtza, o użyciu gazu. Następnie przegląd pism periodycznych zagranicznych i t. d. Między dołączonymi tablicami zwracają uwagę piękne i praktyczne rysunki budowli szkółek wiejskich, tak dziś nam potrzebnych, wedle projektów p. J. Heuricha. Tę milję jest spojrzeć na nie, że autor miał na względzie i powierzchowność udatną, której nigdy zaniedbywać nie należy, bo idea piękna, przynosi z sobą pokorne idee porządku, spokoju... Niechybnie wcale nie szkodziło, gdybyśmy nawet w najprostszych budowlach gospodarskich starali się o ten wdzięk, który przy smaku daje się pogodzić łatwo z pożytkiem i wcale nie zwiększa kosztów, ani utrudnia wykonanie. Szkółki p. Heuricha są wzdziękane mimo swej prostoty i przez swą prostotę. Niepotrzeba tu zbytku ozdób, ani wyszukania w nich, dosyć poczucia piękności, która się wyraża łatwo, środkami jak najprostszymi. Spodziewamy się, że nowo wznoszące się szkółki z tych myśli korzystają będą.

— Rząd pruski, pisze „Gazeta Słaska“, zarządził sporządzenie karty geognostycznej całego Śląska. Roboty około tego dzieła, prowadzone będą pod kierunkiem urzędu górnictwa w Wrocławiu. Cała ta praca wraz z kartą wykonana być ma w ciągu lat trzech. Później do owej karty zamierzają wydać stosowny tekst.

KORESPONDENCJA

KURJERA WILEŃSKIEGO.

Waszyngton, 31 lipca 1862 r.
(Dalszy ciąg ob. N. 66.)

Kilka dni temu, nudy ciszy miejscowej przerwały rzucone przez przyjaciół poludnia, pogórki, że Waszyngton, ma zaatakować znany partyzant południa Stonewall Jackson, który wedle nich we 30,000 wojska rozłożył się w ważnej pozycji około Gordonsville, miasteczka w środkowej Wirginii położonego, u zbiegu ważnych żelaznych dróg, między górami. Stamtąd tedy ma on jak błyskawica, znanymi sobie tylko drogami, manewrować i przemieszkać, spaść na federacyjną stolicę, nie żeby ją opanować, nie — ale żeby Mac-Clellana z pod oweo zawołanego Richmond odebrać. Czy Mac-Clellan i ten raz byłby tak nieświadomy drożyn i ścieżek i topografii kraju niepewny i czy jeszcze polegałby na tym, co mu zechcą miejscowi mieszkańcy donieść, złą wolą lub grubą niewiadomością kierowany? — zdaje się, że to byłoby liczyć dwa razy, na dwa razy nieprzeznaczoną ogólnosć. Czujność i czynność generała Pope może na ten raz secesyjnie pociągnąć rachuby, chyba że secesja czy konfederacja myśli pozornie trzymać w szachu wszystkie zebrane tu korpusy, a w rzeczy samej, całą siłą skrycie rzuci się znowu na zachód, i przeciwstawić sily dostateczne za Allegany, pójdzie na odsiecz Vicksburgowi i ku Nowemu Orleanowi wytyczy swe sily. Rzucisz okiem na mapę, obaczysz wprawdzie w tamtych kierunku ogromne przestrzenie, ale konfederaci umieli korzystać z czasu i usposobienia i ważnymi żelaznymi drogami zbliżyli się do punkta do siebie. Parę dni temu, trzy żelazne parowce zbudowane w Anglii weszły do Mobile i przełamać miały dotąd bardzo ściśle strzeżoną blokadę; jakiej wagi podobny posiłek być może, łatwo każdy pojmie, gdy przypomni sobie spotkanie Merimaka z fregatą Kumberland i t. p. Nowina ta, acz podejrzana jeszcze, bardzo zatrzęsła wielu w Waszyngtonie, tem bardziej, że budowa pancernych statków Zjed. Stanów, od wielu miesięcy głoszona, nie wiedzieć dla czego, nad wyraz leniwie postępuje.

W obec takiego stanu zawieszenia rzeczy, 37-my kongres na d. 18 b. m. zamknął swą drugą sessję; następnym, 38-mu, pozostały bardzo drażliwe kwestie do rozwiązania. Jeśli tak sama partia i przyszły owładnię kongresem, administracja nie będzie miała sposobu hamować jego popędu. Pan Seward, sekretarz stanu będzie musiał usunąć się, lub usunąć być może. Jeżeli znowu przypadkiem, partia tak zwanej czystej unii, czyli dawniej konstytucyjnej, w kongresie przemoże, wtedy harce partii republikańskiej i jej napierania z zewnątrz, jako też wymagania, mogą być tak natężone, że jeszcze administracja postawi w fałszywej pozycji, bo stanie się niejako odrzuconą, przez partię, która ją wyniosła. Te parlamentarne trudności, jakkolwiek mogą być ciężkie i dolegliwe, w i-leż zawiąkną mogą wpłatać, gdy trzeba będzie rozwiązać węzeł gordyjski, który się usunął przez jedno prawo przeciw wielożenstwu w terytorjach. Dotyka ono wyłącznie Mormonów, którzy niedawno jeszcze ofiarowali i kontyngens w wyścigach żołnierzy, i w gotowości, byle ich tylko przyjęto w poczet Stanów, z konstytucją, jaką im Joe Smith przekazał. Inaczej, mogą zająć środek Zjed. Stanów, przeciąć istniejące już telegraficzne i pocztowe stanki i komunikacje z Kalifornią, nadto, zamknąć w swych górach, za stepami i pustyniami, mogą bezkarnie podniecać Indian nadgranicznych i od 30 do 50 tysięcy wojska odebrać od czynnej armii i o wiele milionów straci przyczynić.

Tenże ostatni kongres nałożył podatki na cały kraj, tak wielkie, że każdy człowiek bez względu na wiek i płeć oddać będzie z okładem 5 dolarów (40 złp.). Środek, jakkolwiek uciążliwy, ale jeszcze nikt nań nie szemrze, bo dopiero 1 września wchodzi w wykonanie, ale gdy lud obaczy te półki poborów grubo płatnych i pomyśli, że znaczna część tych podatków na korzyść ich idzie, to kto wie, ażali nieukontentowanie nie da się dotkliwie uczuć przyszłemu kongresowi i obecnej administracji? Zważmy przytęm pewne okoliczności, które muszą utrudnić komitecie podatki w tym kraju: zupełna nowość rzeczy, przez się nie bardzo przyjemnej; trudności powszechne w uzyskaniu należytości; ogromne podniesienie ceny złota (15%) i srebra (10%); — zupełne zniknięcie brzojęcej monety, tak, że nie jeden teraz, gdy zmieni pięć dolarów, przypomni sobie likurowe czasy; — zniżenie ceny papierów narodowych, obok mnożstwa biletów banków na księżycu, Neptunie czy Uranusie; utrudnienie zarobkowanie i zawieszenie fabryk, rzemiosł, budowli, nakoniec wyczerpanie rak podwójnych, a może zresztą i zmiana stosunków państwa z niewolnikami, białego względu czarnych, — wszystko to są kwestie, w które kongres i wchodzić i rozstrząsać i pogodzić musi.

Konfiskata dóbr miała zaspościć wielką część długu narodowego; ale konfiskata taka, jak ją zeszyt kongres przyjął, nie dosięga dóbr jeno istotnie i doborownie do secesji i wojny przyczyniających się; nie dotyka praw dzie-

ci i spadkobierców, owszem w prowizo (zastrzeżeniu) daje zupełną moc prezydentowi, że konfiskate łagodzić, unieważnić. Dług narodowy tymczasem, d. 1 lipca 1863 r. t. j. za rok będzie wynosił osiemset milionów dolarów (f. 800,000,000). Ekonomisci Zjed. Stanów pocieszają się, że dług ten zaledwo jest 5-tą częścią długu Anglii, mniejszy od połowy Francji, a zaledwo równa się połowie austriackiego. Dobrze jest, jeśli kto może szukać pociechy tam, kędy ją spodziewać się znaleźć. W istocie akt konfiskaty nie konfiskaty miał na celu, w całym jej znaczeniu, ale był zadośćuczynieniem na wolanie północnych abolicjonistów; — gdy więc o własności wszelkiej w tak zastrzeżony sposób wyrzeka, stanowczo powiada, że niewolnicy tych wszystkich, co jakikolwiek mieli udział w rokoso ipso facto są wolnymi; albo każdy murzyn niewolnik, któryby służył w jakikolwiek funkcji przy wojsku Zjed. Stanów, jest wolnym z żoną, dziećmi i matką. Donoszący zadania wolności matki i żony tym jest większa, gdy przypomni sobie, że wedle kodeksu niewolnictwa, dzieci idą za stanem matki. Sześćdziesiąt dni zastawiono oderwańcom do namysłu; jest to prawna forma, Południej się dziś nie podda, bo Slidell w Paryżu, a Mason w Londynie po salonach zbierają kwiaty nadziei uznania przedkiego przez Europę południową konfederacji.

Rachuba na dochody z konfiskaty mogłaby coś więcej dotykać przyniesić, gdyby nie tak gorliwie niszczone bawne na południu, pomimo, a może nawet na przekór urzędowemu zapewnieniu generała Butler, który ze względu politycznych i odleglejszych interesów Europy i Zjednoczonych Stanów, powiedział że: „ani cukru, ani bawełny, choćby za nią sam pan Slidell miał odebrać pieniądze, konfiskować nie będzie, i w żaden sposób mitrężyć ich przywozu i wywozu.“ List ten d. 21 lipca urzędowo ogłoszony rozniecił wściekłość gilyrjasów, którzy teraz więcej są zajęci zniszczeniem własności przyjaciół swoich jak ściganiem lub niepokojeniem Unj-nistów w Luizjanie, Texas, Mississippi, Alabama, etc. Stosunkowo biorąc, nie wielu właścicieli spaliło swą bawełnę, wedle zalecenia Davisa, większa część wyczekiwała ostatniej konieczności i więcej stanowczych wypadków.

Gilyrjas, poczynając stawać się ciężarem obu partiom i nie rzadko się zdarza, że za samą bandą jednej nocy zabrawe federalistę jak i jego sąsiada secesjonistę.

Przeszloroczny z dóbr cukru, większy był o 50,000,000 funtów, niż lat dawniejszych; ten w znacznej części przyłożył się do zasilenia skarbu, bo wedle nałożonego podatku przyniesie czystego dochodu do publicznej komory około 2,000,000 dolarów, czyli na trzy dni kosztów domowej wojny.

List z Grodzieskiego.

(Dokończenie. Ob. N. 65.)

Za Mercezem Niemonojcie, w których, jak niesie podanie ludowe, Nemon wódz jakichś żeglarzy cudzoziemskich, co z za morza przybywszy w odległych czasach, żeglowali w górę Niemna, miał odebrać część boską od pogańskich Litw. Dalej Olite z Olgiardowskim zamkiem, którego nawet ślady niepozostały. Następnie, Punię od krzyżaków Pullen zwane, albo Pillenen. „Był tu, mówi Michał Białinski w Starożytniej Polsce, przed wprowadzeniem wiary chrześcijańskiej, wielki, drewniany zamek, moeno obwarowany, pamiętny bohaterską obroną, za Olgerda, Litwinów przeciw krzyżakom, których Długosz, Strykowski i Kojalewicz, pamięć nam zachowali. Margier dowódca załogi, królikiem litewskim od dziejopisów pruskich zwany.“ widząc, że zamek obleżony od wielkich wojsk niemieckich, pod kierunkiem samego wielkiego mistrza Teodoryka z Altenburga, Ludwika margrabi brandenburskiego, Filipa hrabiego Namur i hrabiego Hanenberga, nie może się utrzymać: postanowił oddać im same gruzi i popioły. Było to w roku 1336-m. Prócz żołnierstwa zbrojnego, na odgłos groźnej wyprawy Niemców, 4,000 okolicznych mieszkańców, z żonami, dziećmi i majątkiem, schronili się tu od ich srogiej napaści. Po kilkoniomowym szturmie, Krzyżacy opatrzeni w rozliczne maszyny wojenne i bombardy, zburzyli większą część wałów, reszta za chwieńa z gruntu, co chwila runąć miała. Litwini dzielnie się bronili, rozpacz dodawała im mężstwa, we dnie walczyli z bohaterką odwagą, w nocy naprawiali wyloty. Prędko jednak rowy otaczające twierdzę, chociaż pięćdziesiąt stóp szerokie, a na dwadzieścia sześć głębokie, zapelnione zostały trupami obleżonych i oblegających: co większa zaś, wkrótce zabrakło zdolnych do walki, bo wszyscy prawie obrońcy zamku, ranami okryci, upadali na siłach. Ale choć mężstwa i miłości własnej ziemi ożywiały te rycerskie dusze, w chwili tej nawet, kiedy nadziei odsieczy niepozostało, i kiedy wieszczka, czyli kapłanka ich pogańska ukryta w głębi warowni, której się co dzień radzono, coraz większą tajemnicą okrywała swoje przepowiednie. W tym jednego dnia, gdy się wojska oblegające bardziej zbliżyły do wałów, krzyżak Werner Randolf dowódca łucznikami, rozdawszy trzydziestu z nich sześćset strzał ognistych, gestami wystrząsł zapalił w różnych miejscach rozwalone szany zamu Puńskiego. Margier widząc, że już ostatnia chwila nadeszła; wierny raz wziętemu postanowieniu, każe rozniecić ogromny stos drzewa pośród zamku, i rzuciwszy nań zgromadzone sprzęty i dostatki, zasiał nimi podnoszące się płomienie. Poczęm poświęcając na ofiarę Bogom, dzieci, starców, niewiasty i rannych, sam ze stu rycerzami w pień ich wycina, i zwłoki krwią niewinną oblane, rzuca na ogień.

Stara owa wróżka pogańska, skostniała swą ręką porwany za topór, samą jedną stu ofiarom głowę uciął. *) Tym czasem gwałtowny pożar, cały gród obejmując kłębami ognia i dymu. Krzyżacy z trudności przystępu wstrzymują się na chwilę od walki, wtenczas pozostali rycerze litewscy, korzystając z odmęty, zaczynają sami siebie zabijać i trupami własnymi palącymi się stosu dopełniać. Wpadają wreszcie Niemcy rozjuszeni bitwą, a chcąc u bogatych łupów, wdzierają się na wylot. Lecz już sam tylko Margier ogromną swą postacią zagradza im przejście; walczą z wściekłością i mnożą nieprzyjaciół położywszy trupem, nasycony ostatnią zemstą, znika wśród płomieni z przed oczu zwycięzców. W podziemiu zamkowym była jego żona ukryta z dziećmi, czekająca z odwagą podobnego losu, jako ostatnia ofiara dla kraju i bogów swych. Margier, zboczony krwią nieprzyjaciół mieczem, seina żonę i dzieci, i sam nakoniec przebiwszy się, nim dokonywał z podziwieniem nieprzyjaciół, a uwielbieniem potomności, wielkopomny obrony zamu Puńskiego. Krzyżacy nie znalazłszy ludzi, konie tylko i bydło zabrali, a zawiędzeni w nadziei łupów, ostatki ścian rozwalonych zamku, z ziemią zrównali. **)

Za Punią, ukazały się Rumszyski ze swoimi szatańskimi rafami, które przed kilku wiekami były tu świadkami krwawych zapasów krzyżackiego zakonu z Litwą, a dziś są jeszcze przestępem żeglujących po Niemnie. Za Rumszyskami, odgłos dzwonu, oznajmia bli-

żkość świątyni Pańskiej, a wymykające się wieżycze z gąszczów ciemnego boru, zdają się przemawiać głosem już należącego do przeszłości; tu w Połajsciu, na tej górze zwanej Mons Pacis (Góra pokoju) Krzysztof Pac kanclerz wielkiego księstwa litewskiego złożył w 1662-m roku kościół i Erem Kamadulów, kędy dla siebie grób obrał, i w nim spoczywa.

Ale jakież to miasto osiadło na tej pochyłości zniżającej się aż do brzegu Niemna, przy samem ujściu do niego, Wilji? Po jednej stronie rzeki, kościoły, ratusz ze szpiczastą wieżą, szczątki dawnego zamku, porozwalane baszty niegdyś obronnego grodu, po drugiej stroma góra obrosnięta berberysiem, kalina, dzika róża, okrytemi różno-barwnym kwiatem. Jest to Kowno, Cauna, Caonia, Cavonia i Cawna, po łacinie nazywane, strażnica Litewskiej ziemi, o którą się niegdyś rozbiła potęga chciwego zakonu, nie słowem miłości i zgody, ale mieczem wiarę Chrystusa rozszerzającego; Kowno nieraz zdobyte i zburzone, zawsze odebrane i odbudowane, a krwią również zdobywcy jako i obrońcy złane.

Kowno założone pod koniec X-go stulecia, przez Runosa syna Palemona, owego na wpół bajecznego pracownika Litwy, jeżeli przez parę wieków niezmajmowało politycznego znaczenia, występuje dopiero na widownię dziejową, kiedy w roku 1317-m, podług Strykowski, przez krzyżaków zdobyte zostało. Odtąd aż do wstąpienia Władysława Jagielly na tron polski, i zadaną przez niego śmiercielnego ciosu potęgę krzyżackiego zakonu, na polach grunwaldzkich, ciągle podlegało odmiennym kolejom nieporozumień, zatargów i krwawych walk litewskich książąt pomiędzy sobą. Skoro zakon krzyżacki przestał być groźnym dla Litwy, Kowno z położenia swojego, stało się ważnym punktem handlowym. Holandia, Anglia, rzeszopolita Wenecja, i hanzeatyckie miasta niemieckie miały w nim swoje faktorie, i byłoby do najwzajemnego znaczenia doszło, gdyby nie nieprzyjacielskie wojska nie były spaliły w 1655-m roku. Od tej chwili miasto wydłone straciło wszystkie korzyści handlowe, do ubóstwa przyszło i w tym stanie blisko dwa wieki przetrwało. Teraz gdy Kowno zostało gubernialnym miastem, kolej żelazna łączy je na wewnątrz z Petersburgiem, Rygą, Wilnem, Warszawą, na zewnątrz przez Prusy z całą Europą, a wnet z Lipawą połączą; gdy dom spółki handlowej w Aleksocie, jakby na kowieńskim przedmieściu, tak piękne rokuje nadzieje, wątpić nie można, iż Kowno wnet dojdzie do dawniej świetności *).

Czerwony Dwór, o milę tylko od Kowna, wznosi się na wysokości górze; zbudowany przez krzyżaków w roku 1405, na pamiętkę zajęcia przez nich Żmudzkiej ziemi, od Ulrycha Jungingera przewzany Kónigsburgiem.

Srednik, przy ujściu Dubissy do Niemna. Tu istniała w XIII-m wieku warownia, od przekształcenia przez Niemców nazwy Dubissy Bisseną nazwana. Pod jej ochroną, na pobliskiej wyspie z jednej strony Niemnem, z drugiej Dubissą oblaną, znajdowało się za czasów pogańskich święte miejsce, Romowe, po zburzeniu go w Prusach tam przeniesione i mieszkał przy nim arcy-kapłan, Krivo-Kiejwe, z ofiarnikami swymi. Pod samym Srednikiem, wznosi się góra, Pitoakalis zwana, którą niektórzy za Palemonową siedzibę pocytuja, inni twierdzą, że na niej istniała w X-m wieku skandynawska warownia.

Za Srednikiem Wielona tak ważną w dziejach Litwy zajmującą kartę. Gedymin przeszyty ognistą strzałą zginął pod Wieloną, tam Litwini ciało jego spalwili pogrzebli i na tam miejscu usypali mogiłę, która dotąd nosi nazwę Gedyminowej góry. Za Wieloną Rawański zamek, zbudowany przez Wielkiego mistrza Pruskiego Ludolfa Koenig von Waitzau 1343-o na prośbę Henryka księcia bawarskiego, Bajersegiem zwany. Dalej Gielgudowski zamek, niekiedy przechowywany aż do naszych czasów. Następnie Skirstymon, u Niemców Christemel; a nakoniec Jurborg. Założycielem tego miasta Strykowski naznacza Borkusa najstarszego Palemonowego syna, a ponieważ pod samem miastem wpada Jura do Niemna, od założyciela więc i odrzeczki, wyprowadza nazwę Jurborga. Jurborg, również jak i inne nadniemieckie miasta, grał ważną rolę w ciągłych wojnach Litwy z zakonem, dziś dla bliskości granicy pruskiej, znaczny handel prowadzi.

Zaraz za Jurborgiem porzucim kraj rodzinny, a wjeżdżając do Prus zastawiamy go za sobą cały obraz przeszłości, gruzi, rumowiska, popioły, legendę ludową, i z tego czegoś się, że tak powiem, dotknął oczami, a potem wyobraźnią ubarwił, utkwiły na zawsze w wyobraźni mojej dwie wielkie postacie czterema wiekami oddzielone od siebie, Witolda i Napoleona. Pierwszy własne księstwo od przemocy krzyżaków ocalił, drugi we dwa lata ponajmniej utracił cesarską koronę, a następnie w lat sześć, skonał na skale rzuceną wśród Oceanu! L. P.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

Jego eminencja, arcy biskup mohylewski, metropolita wszystkich rzymsko-katolickich kościołów w Cesarstwie, książd Wacław Zieliński przybył do Rygi dnia 5 sierpnia wieczorem. Nazajutrz, w dzień Przemienienia Pańskiego o godzinie 9-jej z rana udał się do kościoła, gdzie na krąganku został spotkany przez tameczne duchowieństwo (księży dominikanów) i przez przybyłe z rozma-

*) Dziennik, przyniosła akcjonarjuszom w roku 1861-m z górą 9 procentów.

WILEŃSKI DZIEŃNIK.

Przychodzące w Wilno z 23-go do 27-go sierpnia.

GOSTINNIJCA NIEMONJOJCI. Karł Kubicki. — Wikentij Rudomina. — Gustaw Muizel. — Karł Jankowski. — Szrym. — Dyrek. In. v. Depart. General-adjutant Todlebe. — Półkownik Szwanbach. — Szl. kap. Witkowski. — Inż. kap. Piotrowski. — Książd Adam Zarecki. — Panie: Baronowa von Majdel. — Emilia Zaborska. — Marja Nowicka. — Michalina Nowicka. — Hiszpanka Malwina Rouquayrol. — Zofia Stan sławska. — Felicia Pulkamer. — Półkownik Glicerja Witkowska. — Jene ralmajor Matkowskiego. — Inż. podpłk. Zenon Darewski-Werylo. — Rada dworu Peretz. — Rada dworu Morawski. — Rada stanu Sakowicz. — Półkownik Pencherzewski. — Inż. kap. Leneczewski. — Inż. kap. Artur Kloczkowski. — Teodor Cholonow. — Porucznik huzarów Puzyr. — Poruc. Teodor Strauch. — Julian Ruszczy. — Józef Winicki. — Mieczysław. — Nowakowski. — Michał Kierbedz. — Stanisław Kierbedz. — Dok. med. Ludwik Kuczyński. — Dominik Kuczyński. — Naczc. ciel. Donat Grogowicz. — Urzęł. kolei żelaz. Albert Miński. — Ob. Jan Wiernicki. — Mierzejewski. — Kupcy: Julian Goebel. — Gleyen Karol. — Emil Perasini. — James Steer. — James Wiskin. — Wilhelm Scherer. — n. man. — Józef Fridman.

GOSTINNIJCA POZNANSKI. Pom. Medeksa. — Str. Sowietnik. — Peterowicz. — Uczeń gimnazjum Klemm. — Maj. or. Mewes. — Porucznik Solimowski. — Felipow. — Baron von Baden. — Czagin. — Stompi. — Hr. Tyszkiewicz. — Zofia półkown. Mielnikow. — Szlach. kap. Bretenkender. — Kupiec Frydlański. — Aptekarz Nataszon. — Półkownik Potolajcinow. — Winiarski. — Gub. sekr. Rubinstein. — Ob. Tyszkowski. — Szlezinger. — Romanowski.

Wyjeżdżający z Wilna z 23-go do 27-go sierpnia. — Grim. — Strohl. — Jenerał i poruc. Malachowski. — Bohdanowiczowie. — Pizani. — Poltarnow. — Wiskowatow. — P. ebutow. — Ditmar. — Nabokow. — Szulowa. — Grogowicz. — Strauch. — Kloczkowski. — Stanisławska z synem. — Hryniewski. — Schloeman. — J. Kierbedz. — Michał Stanisław. — Feliks Kierok. — Wilkomiński. — By. Sakowicz. — Peretz. — Jankowski. — Heltinger. — Leneczewski. — Miel. ttor. — Pani Szekling. — Steer. — Chrzczanowski. — Radomino. — Ulaa. — Rydzowski. — Hr. Czapski. — Darewski-Werylo. — Rudomino. — Ulaa. — Wiernicki. — Winnicki. — M. e. Rouquayrol. — Puszkarew. — Pani Sz. czuka.

KURSA GIEŁDOWE.

PETERSBURG, 24 sierpnia (5 września).	
Sześcioprocenowe rosyjskie srebrne	110 1/2 %
Pięć procentowe 1-6j pożyczki	95 1/2 %
2-6j	100 1/2 %
3-6j	97 1/2 %
4-6j	97 1/2 %
5-6j	96 1/2 %
6-6j	105 1/2 %
Czteroprocenowe 16j, 26j, 36j i 46j poz.	87 1/2 %
56j poz.	88 1/2 %
Pięćproc. biletu banku państwa	98 1/2 %
Akce Głównego Tow. kolei żel.	111 1/4 %
Obligacje 4 1/2 proc. tegoż Tow.	88 1/2 %
Akce ryżko-lynnab. kolei żelaz.	91 1/2 %
Weksle (na 3 mies.): na Londyn 34 1/2 %	10 1/2 %
na Amsterdam 171 1/4 %	1 1/2 %
na Hamburg 31 1/2 %	sz. b.
na Paryż 365, 365 1/2 c.	

WARSZAWA, 4 września (23 sierpnia).	
Lisy zastawne, oprocz kuponu 15 r. 4 k.	93 — 55
Oblig. skarbowe.	93 — 55
Akce głow. Tow. kol. żel. w Ross. 113 — 50	
Akce drogi żel. warsz.-wiedeńsk. 80 — 50	
— warsz.-bydgoskiej 92 — 50	
Weksle: na Berlin (2 mies.) za 100 tal. 102 r. 25 k.	
na Hamburg (2 mies.) za 300 m. 155 —	
na Paryż (2 mies.) za 300 fr. 82 — 50	
na Wiedni (3 mies.) za 150 złr. 80 —	
na Londyn (3 mies.) za 1 f. 6 — 94	
na Petersburg (1 m.) za 100 r. 99 — 75	
na Moskwę (1 m.) za 100 r. 99 — 50	

RYGA, 24 sierpnia (5 września).	
Pięćproc. 5-6j pożyczk.	96 %
Pięćproc. biletu banku państwa	98 1/2 %
Weksle: na Londyn	35 —
na Amsterdam	172 1/4 c. b. h.
na Hamburg	31 1/2 sz. b.
na Paryż	367 1/4, 368 1/4 c.
ODRSSA, 22 sierpnia (3 września).	
Weksle: na Londyn za 1 f.	367 1/4 c.
na Paryż za 1 r.	367 1/4 c.
na Marsylię za 1 r.	367 1/4 c.
na Genaw za 1 r.	367 1/4 c.

BERLIN, 4 września (23 sierpnia).	
Rosyjskie 5-procentowe 5-6j poz.	87 1/2 %
6-6j poz.	96 1/2 %
Polskie obligacje skarbowe oprocz kup.	94 1/2 %
— lisy zastawne	87 1/2 %
— biletu bankow.	87 1/2 %
Weksle: na Petersburg (3 tyg.) za 100 rub. 97 1/2 tal.	
na Warszawę (krótki term.)	87 1/2 r.

HAMBURG, 4 września (23 sierpnia).	
Rosyjskie 5-proc. 5-6j pożyczki	82 %
6-6j pożyczki	90 1/2 %
Weksle na Petersburg (3 mies.) za 1 r.	30 1/2 sz. b.
AMSTERDAM, 4 września (23 sierpnia).	
Rosyjskie pięćproc. 5-6j pożyczki	81 1/2 %
6-6j pożyczki	81 1/2 %
Weksle na Petersburg (3 mies.) za 1 r.	167 1/2 c.
LONDYN, 4 września (23 sierpnia).	
3-procentowa ang. konsolid.	93 1/4 %
Rosyjskie 5-proc. 2-6j poz.	96 %
Weksle na Petersburg (3 mies.)	31 1/2 p.
PARYŻ, 3 września (22 sierpnia).	
Renta 3-proc.	68 fr. 40 do 50 c.
Akce kredytu ruskiego.	900 fr.
Akce głównego Tow. kol. żel. w Rosji 406 fr.	
Weksle na Petersburg za 1 r.	358 c.

CENY TARGOWE W WILNIE.

Żyta beczka 12 r., pszenicy beczka 22 r., jęczmienia beczka 8 rub., owsa beczka 5 rub., grochu beczka 13 rub., gryki beczka 9 rub., siara pud 40 k. słomy pud 20 kop., kartofli beczka 8 rub., masła pud 9 rub.

OGŁOSZENIA.

W ogrodach moich w Wilnie mam do sprzedania znaczny zapas szczepów owocowych różnoletnich, i nasion, tak warzywnych, jak i kwiatowych. Sprzedaję takowe życzącom, po cenach umiarkowanych, w domu własnym w ogrodzie byłym Czarnowskich, a dziś moim przy S-to Jerskiej ulicy zwaną Prospektem.

WINCENTY WELIK. 1—600

W domu Rzewuskiego naprzeciw kościoła Radeckiego w mieszkaniu p. Michała Siwickiego uczniowie mogą mieć stół i kwatere za umiarkowaną opłatą. 1—602

Niniejszym zawiadamiam, że w domu Gawrońskiego przy Kwaszelnej ulicy w mieście Wilnie mam do przedania, ustawioną do próby Młocarnią parokonną z zastosowaniem do niej młynem i sieczkarnią za cenę umiarkowaną.

Mechanik SOROKO. 1—596

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna od 23-go do 27-go sierpnia.

HOTEL NISZKOWSKI. Ob. Karol Kubicki. — Wincenty Rudomina. — Gustaw Muizel. — Karol Jankowski. — Szrym. — Dyrek. In. v. Depart. General-adjutant Todlebe. — Półkownik Szwanbach. — Szl. kap. Witkowski. — Inż. kap. Piotrowski. — Książd Adam Zarecki. — Panie: Baronowa von Majdel. — Emilia Zaborska. — Marja Nowicka. — Michalina Nowicka. — Hiszpanka Malwina Rouquayrol. — Zofia Stan sławska. — Felicia Pulkamer. — Półkownik Glicerja Witkowska. — Jene ralmajor Matkowskiego. — Inż. podpłk. Zenon Darewski-Werylo. — Rada dworu Peretz. — Rada dworu Morawski. — Rada stanu Sakowicz. — Półkownik Pencherzewski. — Inż. kap. Leneczewski. — Inż. kap. Artur Kloczkowski. — Teodor Cholonow. — Porucznik huzarów Puzyr. — Poruc. Teodor Strauch. — Julian Ruszczy. — Józef Winicki. — Mieczysław. — Nowakowski. — Michał Kierbedz. — Stanisław Kierbedz. — Dok. med. Ludwik Kuczyński. — Dominik Kuczyński. — Naczc. ciel. Donat Grogowicz. — Urzęł. kolei żelaz. Albert Miński. — Ob. Jan Wiernicki. — Mierzejewski. — Kupcy: Julian Goebel. — Gleyen Karol. — Emil Perasini. — James Steer. — James Wiskin. — Wilhelm Scherer. — n. man. — Józef Fridman.

HOTEL POZNANSKI. Ob. Medeksa. — Rad. st. F. atersoh. — Prof. gimnazjum Klemm. — Cudzoziemiec Bernat. — Maj. or. Mewes. — Porucznik Solimowski. — Felipow. — Baron von Baden. — Czagin. — Stompi. — Hr. Tyszkiewicz. — Zofia półkown. Mielnikow. — Szlach. kap. Bretenkender. — Kupiec Frydlański. — Aptekarz Nataszon. — Półkownik Potolajcinow. — Winiarski. — Gub. sekr. Rubinstein. — Ob. Tyszkowski. — Szlezinger. — Romanowski.

Wyjeżdżający z Wilna, od 23-go do 27-go sierpnia. — Grim. — Strohl. — Jenerał i poruc. Malachowski. — Bohdanowiczowie. — Pizani. — Poltarnow. — Wiskowatow. — P. ebutow. — Ditmar. — Nabokow. — Szulowa. — Grogowicz. — Strauch. — Kloczkowski. — Stanisławska z synem. — Hryniewski. — Schloeman.

КАЗЕННЫЕ ОБЪЯВЛЕНИЯ.

По плану, утвержденному на поставку провiantа для войск, расположенных в районе Интендантства бывшей 1-й армии, на 1863 год, назначено произвести торги в империи в казенных палатах, а в Царстве Польском, в управлении генерал-интенданта армии.

Сроки для торгов и переторжек определены:

ПЕРВАГО РАЗРЯДА.

Торги 8-го октября, а переторжка 12-го октября сего года:

- 1) В Черниговской казенной палате, на потребность с 1-го января 1863 по 1-е января 1864 года, в магазины: Черниговский, Новгород-Сыверский, Козелецкий, Сосницкий, Шостенский, Новозыбковский и Конотопский.
- 2) В Подольской казенной палате, на ту же потребность, в магазины: Каменец-Подольский, Проскуровский, Балтский, Тульчинский, Могилевский, Винницкий и Летицкий.
- 3) В Минской казенной палате:
 - a) На потребность с 1-го января 1863 по 1-е января 1864 года, в магазины: Минский, Новогрудский, Несвижский и Слуцкий.
 - b) На потребность с 1-го июля 1863 по 1-е июля 1864 года, в магазины: Бобруйский и Пинский.
 - c) В Гродненской казенной палате:
 - a) На потребность с 1-го января 1863 по 1-е января 1864 года, в магазины: Гродненский, Блостокский, Слонимский и Бельский.
 - b) На потребность с 1-го июля 1863 по 1-е июля 1864 года, в магазины: Брест-Литовский (*) и Кобринский.

ВТОРАГО РАЗРЯДА.

Торги 15-го октября, а переторжка 19-го октября сего года:

- 1) В Ковенской казенной палате: на потреб ост с 1-го января 1863 по 1-е января 1864 года, в магазины: Ковенский, Тельшевский, Россенский, Вилкомирский, Шавельский, Поневяжский и Таурогенский.
- 2) В Виленской казенной палате, на ту же потребность, в магазины: Виленский, Ошмянский, Свенянский и Лидский.
- 3) В Киевской казенной палате:
 - a) На потребность с 1-го января 1863 по 1-е января 1864 года, в магазины: Киевский, Бердичевский, Радомысльский, Блгородковский, Васильковский, Сквирский, Липовецкий, Таращанский и Уманский.
 - b) На поставку славом годовой потребности, с 1-го июля 1863 по 1-е июля 1864 года, в магазины: Пинский, Кобринский и Брест-Литовский.
 - c) В Полтавской казенной палате, на поставку славом же годовой потребности с 1-го июля 1863 по 1-е июля 1864 года, в магазины: Житомирский, Заславский, Кременецкий, Староконстантиновский, Дубенский, Новоград-Вольнский, Луцкий, Владимирский и Ровенский.

Примечание. В случае неуплаты торгов, в казенных палатах, они будут повторены в управлении генерал-интенданта, в самые ближайшие по усмотрению оного сроки, не более двух недель по получении уведомлений о последствиях торгов в палатах.

ТРЕТЬЕГО РАЗРЯДА.

Торги 26-го, а переторжка 30-го октября сего года, в управлении генерал-интенданта армии, на потребность с 1-го января 1863 по 1-е января 1864 года, в магазины Царства Польского.

Варшавской губернии: Варшавский, (**), Кутненский, Ловичский, Калиский, Сырадзкий, Ленчицкий, Конинский, Ченстоховский, Влодавский, Велюнский, Плотровский и Манский.

Люблинской губернии: Люблинский, Замосцкий, Ивангородский, Сидлецкий, Мендзержицкий, Фрампольский и Красновостовский.

Радомской губернии: Радомский, Келецкий, Конский и Сташевский.

Плоцкой губернии: Новогеоргиевский, Плоцкий, Праснышевский, Липовский, Пултуский и Остроленский.

Августовской губернии: Домжиский, Суваляский и Августовский.

Торги будут производиться на основании, изъясненных свода военных постановлений устава хозяйственного части IV, книги I, в главах второй и шестой, изъясняющих, от чего, как объявлять торгующиеся, с допущением и присылкой запечатанных объявлений. Для торгов этих, согласно 724-й ст. сего устава, будут определены секретные цены, которые во времени производства торгов будут разосланы в торговые присутствия, где пакеты с секретными ценами хранятся до совершенного окончания переторжки, не распечатанными; в день же торга и переторжки пакеты с этими ценами предъявляются запечатанными лицам, явившимся к торгам и остается на столе присутствия в виду всех, в продолжении торга и переторжки. По окончании переторжки и по вскрытии запечатанных объявлений, присланных к торгам, пакеты с секретными ценами вскрываются в полном присутствии того мейера, которое производило торги и при открытых дверях. После сего присутствия приступает, без огласки, к соображению цен, последние состоявшиеся на торгах, и объявленных в запечатанных объявлениях с ценами, в пакеты назначенными. Соображение цен, состоявшихся на торгах с ценами секретными, будет сделано в самый день переторжки; только при многосложности этого соображения будет допущена отсрочка в составлении оного до следующего за переторжкою дня.

Если по соображению окажется, что цены, на переторжке состоявшиеся, не выше цен, означенных в запечатанном пакете, хотя бы то было и в общей сложности казенного предприятия и хотя бы к торгам явился, или прислал объявление один желающий, то подряд немедленно утверждается на мейер торговому присутствию, без исполнения на то разрешения. После чего никакой уже конкуренции не допускается. В противном же случае, т. е. когда последние состоявшиеся на торгах цены окажутся выше цен утвержденных, — объявляется торгующимся, что подряд не состоялся и возвращаются залги. Но секретные цены, как в том так и в другом случае, по силе 733-й ст. части IV кн. I свода военных постановлений, остаются в тайне и никому и ни в какое время не объявляются.

Как на поставку провiantа в магазины Минской и Гродненской губерний, прилегающие к водному сообщению, назначаются торги двойные, сперва в мейстер казенных палатах, а потом в Киевской и Полтавской, то утверждение сего подряда будет представлено Киевской и Полтавской казенным палатам и для этого будут отправлены в оные пакеты с секретными ценами; мейстер же казенных палат, по произведении у себя торгов, без секретных цен, уведомляют о последних торгов, по заставке, Киевскую и Полтавскую казенные палаты, которые уведомлены эти оставляют неразпечатанными до окончания у себя торгов; после чего, вскрыв их, а равно пакеты с секретными ценами, делают надлежащие соображения и объявляют, согласно вышеизложенному, о утверждении или неутверждении торгов.

Залги для обеспечения подрядов, как мейстер, так и славной поставок, определяются в наличных деньгах, и билетах банков и других кредитных установлений, законом к принятию в залог дозволенных, на десятую часть подрядной суммы, кроме общественных от дворянства поставок, кои, согласно 1863-й статьи части IV кн. I свода гражданских законов, основываются на одном доверии. В обеспечение же задатков, которые пожелают получить подрядники, они должны представить залги рубль за рубль, или все денежные, или одну половину в деньгах и денежных документах, а другую половину в недвижимости, с условием, чтобы залги, обеспечивающие поставку, отвечали за залги, которые будут приняты под задатки, и чтобы по мейер успеха поставки и удержания задатков, освобождались первоначально залги, представленные в недвижимости, а потом уже денежные.

Если в обеспечение задатков представлены будут первоначально залги все денежные, или денежные более половины, то подрядники имеют право: в первом случае переменить половину денежных залогов на недвижимые, а в последнем, по мейер удержания задатков, просить об освобождении части денежных залогов, до уравнивания с недвижимыми.

Генерал-интендант объявляет о сем к всеобщему сведению, с тем:

- 1) Чтобы лица, желающие участвовать в торгах, представляли в казенные палаты, или в управление генерал-интенданта армии, смотря по тому, где назначены торги, при установленных объявлениях, залги непременно на канун и в дни самых торгов, до 11-ти часов утра.
- 2) Чтобы запечатанные объявления к торгам подавались лично, или присылались в те места, где назначены торги, с таким расчетом, дабы они могли быть получены не позже 11-ти часов утра в дни, назначенные для торгов и переторжек; пакеты же, посланные в субботу, считаются действительными и остаются без действия, как сказано в статьях 701 и 705 части IV книги I свода военных постановлений.
- 3) Чтобы в объявленных было: сколько в число заподазряемой пропорции будет поставлено хлеба овинного приготовления и сколько сыромятного.
- 4) Чтобы провiant, поставленный в магазины и пункты, на основании 251-й ст. части VI кн. I свода военных постановлений, при выплате по магазинским квитанциям денег, будет вычитаться из контрактной цены: по пяти коп. от четверти овинного и по десяти коп. от четверти сыромятного хлеба, в пользу смотрителей магазинов, на пополнение убыли и расхода, неизбежных при хранении провiantа.
- 5) Чтобы объявления с сопроводительными как законными залгами, так и документами о звание объявителя, и, по содержанию 1909 ст. I части, X тома свода гражданских законов, за-

(*) В Брестской палате, вместо муки, назначено поставлять рожь.

(**) Для продовольствия войск в Варшаве, вместо муки и крупы, назначено поставлять: рожь, ячмень и гречиху.

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

Podług planu utwierdzonego na dostarczenie prowiantu dla wojsk, w rajonie Intendentury byłej 1-jej armii rozłożonych, na rok 1863 postanowiono odbyć targi w cesarstwie w Izbach Skarbowych a w Królestwie Polskiem w zarządzie Jenerala-Intendenta armii.

Termina targów i przetargów są naznaczone:

RZĘDU PIERWSZEGO.

- Targ dnia 8-go października, a przetarg 12-go października, tegoż roku.
- 1) W Czerohowskiej izbie skarbowej na potrzeby od 1-go stycznia 1863 roku do 1-go stycznia 1864 roku, do magazynów: Czernihowskiego, Nowgorod-Siewierskiego, Rozieleckiego, Sosnickiego, Szostenskigo, Nowozybrowskiego i Konotopskiego.
 - 2) W Podolskiej Izbie skarbowej, na taką potrzebę, do magazynów: Kamienica-Podolskiego, Proskurowskiego, Baltskiego, Tulczyńskiego, Mohylewskiego, Winnickiego i Letyczewskiego.
 - 3) W Minskiej Izbie skarbowej:
 - a) Na potrzeby od 1-go stycznia 1863 roku do 1-go stycznia 1864 roku do magazynów: Minskigo, Nowogrodzkiego, Nieswizkiego i Sluckiego.
 - b) Na potrzeby od 1-go lipca 1863 roku do 1-go lipca 1864 roku, do magazynów: Bobrujskiego i Pinskiego.
 - c) W Grodzieńskiej Izbie skarbowej:
 - a) Na potrzeby od 1-go stycznia 1863 do 1-go stycznia 1864 roku, do magazynów: Grodzieńskiego, Białostockiego, Slonimskiego i Bielskiego.
 - b) Na potrzeby od 1-go lipca 1863 do 1-go lipca 1864 roku, do magazynów: Brześcia-Litewskiego (*) i Kobryńskiego.

RZĘDU DRUGIEGO.

- Targ dnia 15-go października, a przetarg 19-go października roku teraźniejszego.
- 1) W Kowieńskiej izbie skarbowej: na potrzeby od 1-go stycznia 1863 do 1-go stycznia 1864 roku, do magazynów: Kowieńskiego, Telszewskiego, Rossienkiego, Wilkomirskiego, Szawelskiego, Poniewiezkiego i Taurogńskiego.
 - 2) W Wilenskiej izbie skarbowej, na tęż potrzebę, do magazynów: Wilenskiego, Oszmiańskiego, Święciańskiego i Lidzkiego.
 - 3) W Kijowskiej izbie skarbowej:
 - a) Na potrzeby od 1-go stycznia 1863 do 1-go stycznia 1864 roku, do magazynów: Kijowskiego, Berdyczewskiego, Radomyskiego, Białocerkiewskiego, Wasilkowskiego, Skwirskiego, Lipowieckiego, Taraszczańskiego i Humańskiego.
 - b) Na dostarczenie drogą spławną rocznej potrzeby od 1-go lipca 1863 do 1-go lipca 1864 roku, do magazynów: Pinskiego, Kobryńskiego i Brześcia-Litewskiego.
 - c) W Poltawskiej Izbie Skarbowej na dostarczenie drogą spławną całorocznej potrzeby, od 1-go lipca 1863 do 1-go lipca 1864 r., dla magazynu Bobrujskiego Minskiej gubernji.
 - d) W Wolińskiej izbie skarbowej, na potrzeby od 1-go stycznia 1863 do 1-go stycznia 1864 roku do magazynów: Zytomierskiego, Zaslawskiego, Krzemienieckiego, Staro-Konstantynowskiego, Dubińskiego, Nowogrod-Wolskiego, Luckiego, Włodzimierskiego i Rowieńskiego.

U w a g a. W razie niepowodzenia targów w Izbach skarbowych, zostaną one ponownie w zarządzie Jenerala-Intendenta, w najbliższych, według jego uwagi terminach, najpóźniej we dwa tygodnie po otrzymaniu wyroku targu.

RZĘDU TRZECIEGO.

Targ 26-go, a przetarg 30-go października, ter. roku, w Zarządzie Jenerala-Intendenta 1-jej armji, na potrzeby od 1-go stycznia 1863 do 1-go stycznia 1864 roku, do magazynów Królestwa Polskiego.

Gubernji Warszawskiej: Warszawskiego (**), Kutnowskiego, Łowickiego, Kaliskiego, Sieradzkiego, Łęczyckiego, Koniniego, Częstochowskiego, Włocławskiego, Wieluńskiego, Piotrkowskiego i Minskiego.

Gubernji Lubelskiej: Lubelskiego, Zamojskiego, Iwangozdzkiego, Siedleckiego, Miedzyrzeckiego, Frampolskiego i Krasnostawskiego.

Gubernji Radomskiej: Radomskiego, Kieleckiego, Koniego i Słazowskiego.

Gubernji Plockiej: Nowo-Georgiewskiego, Plockiego, Przasnyskiego, Lipnowskiego, Pułtuskiego i Ostrołęckiego.

Gubernji Augustowskiej: Łomżyńskiego, Suwałkowskiego i Augustowskiego.

Targi będą się odbywały na zasadach, wyłożonych w Zbiorze Praw wojskowych Ustawy gospodarskiej części IV księgi I w rozdziale drugim i szóstym, słownie, od cen objawionych przez uczestniczących w targach, z pozwoleniem przysyłania objawień zapieczętowanych. Na te targi, zgodnie do 724 art. teje ustawy, będą najprzód przez pana głównodowodzącego armiją naznaczone ceny sekretne, które na czas mających się odbyć targów będą rozosłane do urzędów targowych, gdzie pakiet z cenami sekretnymi zachowuje się do zupełnego ukończenia przetargu, nierozpieczętowany; w dniu zaś targu i przetargu pakiet z temi cenami okazuje się zapieczętowany osobom, na targi przybyłym i zostawuje się na stole urzędu na oku wszystkich przez czas trwania targu i przetargu. Po skończeniu przetargu, po odpieczętowaniu objawień opieczetowanych, na targi przysłanych, pakiet z cenami sekretnymi otwiera się w obec całego kompletu tego urzędu, gdzie się targi odbywały, i przy drzwiach otwartych. Późem urząd, przystępuje, już nie w formie jawności, do rozpatrzenia cen ostatnich, jakie utrzymały się na targach i zaproponowanych w objawieniach zapieczętowanych, z cenami w pakiecie naznaczonymi. Rozpatrzenie i porównanie cen, jakie się utrzymały na targach, z cenami sekretnymi uskutecznione będzie w samym dniu przetargu; tylko w razie wielostronnej trudności tego rozpatrzenia pozwolono będzie odłożyć ostateczne zdecydowanie jego rezultatu na dzień następny po przetargu.

Jeżeli po rozpatrzeniu okaże się, że ceny na przetargu otrzymane, nie są znaczniejsze od cen, w zapieczętowanym pakiecie naznaczonych, chociażby się to ścigało do ogólnej masy przedsięwzięcia skarbowego i chociażby na targi przybył osobiście lub przysłał objawienie jeden życzący, tedy podrad niezwłocznie utwierdza się na miejscu przez urząd targowy, nie potrzebując na to rozstrzygnięcia. Późem żadne już współubieganie się miejsca mieć nie może. W przeciwnym zaś razie, to jest kiedy ostatecznie utrzymane na targach ceny okazały się wyższymi od cen utwierdzonych, wówczas oświadcza się uczestniczącym w targach, że podrad nie przyszedł do skutku i zwracają się napowrót załogi. Lecz ceny sekretne, tak w tym jak i w drugim przypadku, na mocy 733-go art. IV cz. ks. I zb. wojennych ustaw, pozostają w tajemnicy i nieogłaszają się w żadnym czasie nikomu.

Ponieważ na dostarczenie prowiantu do magazynów gubernji Minskiej i Grodzieńskiej, po nad rzekami spławnymi położonych, naznaczają się targi podwójne, najprzód w miejscowych izbach skarbowych, a potem w Kijowskiej i Poltawskiej; przeto utwierdzenie tego podrada będzie zostawione Kijowskiej i Poltawskiej izdom skarbowym i w tym celu wysłane będą do nich pakiety z cenami sekretnymi; miejscowe zaś Izby skarbowe, po odbyciu u siebie targów, bez cen utwierdzonych, o skutku targów przez sztafetę zawiadomią Kijowską i Poltawską izby skarbowe, które uwiadomienia te pozostawiają nierozpieczętowanymi aż do ukończenia u siebie targów; poczem otworzywszy je, jak rób, również pakiet z cenami sekretnymi, czynią właściwe rozpatrzenie porównawcze i objawiają, jak wyżej powiedziano, czy targi są utwierdzone, lub nie.

Zastawy dla zabezpieczenia podradów, tak dostawczych miejscowych, jako i za pomocą rzek spławnych, mają się składać z gotówki, oraz biletów bankowych i innych instytucji kredytowych, prawem do przyjmowania na zastaw pozwolonych i wynoszących dziesiątą część summy podradowej, prócz ogólnych dostawczych od obywateli, które na mocy 1863 art. części I tomu X Zbioru praw cywilnych, zasadzają się na samem tylko zaufaniu; dla zabezpieczenia zaś zadatków, jakie zechcą otrzymać podradczy, mają oni złożyć załogi rubel za rubel albo wszystkie pieniężne, albo też jedną połowę z gotówki i dokumentów pieniężnych, a drugą połowę z nieruchomości składające się, z warunkiem, iżby zastawy dostarczenie zabezpieczające, odpowiadały też i za zastawy, które pod zadatki będą przyjęte, i żeby w miarę uskutecznienia dostarczenia i zatrzymywania zadatków, uwalniane były najprzód zastawy złożone w nieruchomościach, a dopiero już potem pieniężne.

Jeżeli na zabezpieczenie zadatków złożone będą najprzód zastawy wszystkie pieniężne, lub pieniężnych przeszło połowa, tedy podradczy mają prawo: w pierwszym razie zamienić połowę załóg pieniężnych na zastawy nieruchomości, a w ostatnim, w miarę zatrzymywania zadatków, prosić o oswobodzenie części zastawów pieniężnych, do zrównania z załogami nieruchomościami.

Jenerał Intendent podaje o tem do powszechnej wiadomości, z zastrzeżeniem:

- 1) Ażeby osoby, życzące uczestniczyć w targach, złożyły w izbach skarbowych, albo w zarządzie jenerala-intendenta armji, stosownie do tego gdzie targi są naznaczone, przy ustanowionych oświadczeniach, zastawy, a pp. obywatele Królestwa Polskiego poświadczenia, konieczne w wigilję i w dni samych targów, przed 11 godziną zrana.
- 2) Ażeby oświadczenia zapieczętowane na targi podawane były osobiście, lub przysłane do tych miejsc, gdzie są targi naznaczone, z takim wyliczeniem czasu, iżby mogły być otrzymane najpóźniej o godzinie 11 zrana w dni, na targi i przetargi naznaczone, pakiety zaś po godzinie 11 otrzymane uważane są za żadne i nieprzyjmują się na uwagę, jak jest powiedziano w artykułach 701 i 705 części IV księgi I Zbioru Praw Wojskowych.
- 3) Ażeby w tych oświadczeniach było wymienionem: ile w ilości proporcji zapodradowanej ma być dostarczonego zboża suszonego i ile surowego.
- 4) Ażeby przy tych objawieniach załączone były tak zastawy prawem przepisane, jako też dokumenta o stanie objawiającego i według brzmienia 1909 art. I części X tomu Zbioru praw cywil-

(*) Do magazynu Brzeskiego zamiast maki postanowiono dostarczać żyto, a zamiast krup jęczmień i grykę.

(**) Dla zaopatrzenia w żywność wojsk w Warszawie, zamiast maki i krup postanowiono dostarczać: żyto, jęczmień i grykę.

